

**Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці
Фундація ADD**

Збірник

тез доповідей

**підготовлених учасниками міжнародної міждисциплінарної конференції
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК 2030: ЕКОНОМІЧНА, СОЦІАЛЬНА,
ЕКОЛОГІЧНА ТА ПОЛІТИЧНА СКЛАДОВІ»**

Грузія,
Тбілісі
2017

«Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові» матеріали доповідей міжнародної міждисциплінарної конференції (Грузія, Тбілісі, 2017). – Тбілісі – Львів, 2017. – 133 с.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників міжнародної міждисциплінарної конференції «Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові», організованої польською Фундацією ADD (м. Варшава, Польща) спільно з Інститутом Міжнародної Академічної і Наукової Співпраці (м. Львів, Україна). Метою конференції є консолідація зусиль та інтеграція інтелектуальних ресурсів в процес сталого розвитку та формування соціального та економічного добробуту країн. У збірнику розглядаються проблеми сталого розвитку світової економіки, економіки України, територіальних та галузевих утворень, підприємств за напрямками охорони навколишнього середовища, демографії, економіки праці, соціальної політики і економіки, освіти і науки, права, фінансів та податкової політики, логістики та транспорту та інші питання.

ЗМІСТ

Д. В. Адамов ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	9
О.В. Балусва ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	12
Т. Berbets SCIENTIFIC COMPONENT OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN THE SPHERE OF FOOD INDUSTRY	15
В. А. Білан ЕСТЕТИКА КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ДЕФЕКТОЛОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	18
О. М. Габелко INTERCULTURAL COMMUNICATION	21
В. Л. Глибовец ГЕОГРАФИЯ НАИБОЛЕЕ ЗАГРЯЗНЕННЫХ СТОЛИЦ МИРА	24
С. Л. Грабовська АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ХИЖИХ КЛІЩІВ ФІТОСЕЇД В МІСЬКИХ РОСЛИННИХ АСОЦІАЦІЯХ	29
И. И. Демченко ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	31
Т. М. Дука СУЧАСНІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	37
С. Б. Єгоричева РОЛЬ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	40
І. М. Кирилюк ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ТУРИЗМУ	43
О. М. Козий КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПРОЦЕССЕ ДИРИЖЕРСКО- ХОРОВОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ	47
С. А. Котловий ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	51
Л. В. Кравченко РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖНОГО И ДЕТСКОГО ТУРИЗМА В УКРАИНЕ:	54

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	
Anna Khan & Tauseef Z Siddiqui	57
ANALYSIS OF GREEN MARKETING IN SAUDI ARABIA: A PROPOSED MODEL	
Anna Khan & Tauseef Zia Siddiqui	71
AN OVERVIEW OF KEY SUSTAINABILITY MEGA TRENDS IN 21 st CENTURY	
М. І. Лахижа	73
РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ (ДОСВІД ПОЛТАВЩИНИ)	
А. А. Литвинов	76
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОБСТВЕННОСТИ	
С. М. Макаренко, Н. М. Олійник	79
УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	
A. O. Maksutov	83
CURRENT STATUS OF INFORMATION TECHNOLOGIES DEVELOPMENT IN THE FIELD OF TOURISM	
О. М. Мельникова	86
СУТНІСТЬ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	
І. І. Миколайко	91
ПЛОДОНОШЕННЯ <i>HIPPORHAE RHAMNOIDES</i> L. В АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	
К. А. Олійник	94
ДІЛОВІ КОМУНІКАЦІЇ У СЕРЕДОВИЩІ БІЗНЕСУ	
А. Л. Опарина	96
СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НАЛОГОВОЙ СЛУЖБЫ В УКРАИНЕ И ГРУЗИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	
Є. Пенцак	99
ГНУЧКІСТЬ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	
Н. А. Пичкур	102
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОЕКТНОГО ВООБРАЖЕНИЯ БУДУЩЕГО ДИЗАЙНЕРА СРЕДСТВАМИ АВТОМАТИЧЕСКОГО РИСОВАНИЯ	
Л. О. Погребняк	108
ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ОСОБИСТОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	
I. Tkachuk	111
CORRESPONDENCE OF THE CIVIL SOCIETY AND ECONOMY IN	

UKRAINE	
S. Tsymbal-Slatvinska	114
COMPETITIVENESS FORMATION OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	
Л. А. Чвертко	116
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	
О. П. Черновол	121
МОДЕЛЬ ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ ОБЯЗАННОСТЕЙ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ	
О. Г. Чирва	124
СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ВЛАДИ, ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	
М. А. Юхненко	127
ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ	

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці (ІМАНС) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Проходження стажування забезпечує освітня **Fundacja ADD** (Варшава, KRS: 0000502104), метою діяльності якої є сприяння адаптації та інтеграції українських мігрантів за кордоном.

ПРЕАМБУЛА

Кінець 2000-х років – це той період в світовій історії, коли на долю європейських країн випали складні економічні та політичні випробування. Світова фінансова криза 2008-2009 рр. стала причиною вагомих проблем, що супроводжувались економічним спадом та депресією. У певній мірі ці процеси не припинилися у Європі й досі. З метою виходу з цього кризового стану Євросоюз запропонував ряд економічних управлінських заходів, які були узагальнені у 10-річному плані «Стратегія Європа -2030». На прес-конференції з питань Європи - 2020 у березні 2010 року голова Єврокомісії Жозе Баррозу заявив про заплановане зростання економіки країн Єврозони, яке базуватиметься на трьох основних факторах зміцнення економіки:

1) ***Розумне зростання: розвиток економіки, заснований на знаннях і інноваціях.*** Планується досягти об'єму фінансування наукових досліджень на рівні 3% сукупного ВВП Євросоюзу. Також 40% молодих європейців повинні мати вищу освіту; кожен громадянин ЄС повинен мати доступ до мережі Інтернет.

2) ***Стійке зростання: створення економіки, заснованої на доцільному використанні ресурсів, екології та конкуренції.*** Необхідним є зменшення імпорту газу й нафти, на цьому до 2030 року можна зекономити 60 млрд євро. Обов'язково, стратегія містить проекти щодо подальшої боротьби зі змінами клімату. Зміна клімату та сталого розвитку енергетики передбачає зменшити викиди парникових газів на 20%.

3) ***Всеохоплююче зростання: сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної та територіальної згоди.*** Працевлаштуваними мають бути 75 % людей віком 20–64 років. Особливо важливим ЄС вбачає підготовку працівників високого професійного рівня. Також одне із завдань - зменшити на 20 млн кількість тих, хто перебуває на межі бідності.

Поклавши в основу подальшого розвитку держави інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії з природою, світова спільнота впроваджує

процес змін, які за спрямуванням освіти та науково-технічного прогресу, стратегією інвестування, характером та обсягом експлуатації ресурсів, захищеністю життєдіяльності відповідатимуть сьогоdnішнім і майбутнім потребам, створять сприйливі умови для збереження природно-ресурсного потенціалу держави та розвитку нації.

Отже, стратегія соціально-економічного розвитку Євросоюзу на період до 2030 року покликана зміцнити економіку та значно покращити рівень життя громадян. Основоположною складовою частиною стратегії є зростання, що ґрунтується на знаннях та нововведеннях; активізації соціального залучення до державних справ та підвищення рівня зайнятості населення; розвиток «зелених» технологій та конкурентної економічної системи.

Детальне вивчення та розуміння специфіки формування інноваційної стратегії ЄС є дуже важливим у ході розробки стратегії інноваційного розвитку для України.

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Адамов Дмитро Валерійович

Старший викладач

Донецький державний університет управління (м. Маріуполь)

Національна економіка – це велика та складна економічна система, що включає в себе комплекс взаємодіючих суб'єктивних та об'єктивних компонентів. До суб'єктивних компонентів відносять державу, юридичних та фізичних осіб. Малий бізнес за допомогою свого існування формує реальні та фінансові підвалини до розвитку середнього прошарку в країні. Об'єктивні компоненти – це соціально-економічні відносини, які виникають у процесі взаємодії суб'єктів економіки. Результативність функціонування національної економіки залежить від самосвідомості громадян прозоро та ефективно здійснювати фінансово-господарську діяльність. До основної задачі апарату державного управління входять функції координування, моніторингу, регулювання й контролю за повноцінним та різноспрямованим розвитком економіки країни. Через низку причин усі складові національної економіки розвиваються не відповідно одна одній. Саме тому, апарат державного управління має регулювати відносну, але результативну пропорційність розвитку усіх сфер, ланок, секторів та сегментів економіки. До суб'єктів державного регулювання відносять недержавні органи (об'єднання громадян, асоціації тощо), державу та її інституційні органи, а також наддержавні та міждержавні органи управління.

Україна перебуває майже десять років у стані реформ. Реформи торкнулися кожного напрямку людського та державного функціонування. Тільки у другому десятилітті XXI століття державна регуляторна політика у сфері малого бізнесу зазнала трьох змін. Тобто кожні два роки змінюються державні правила бізнесової та фінансової поведінки суб'єктів підприємницької діяльності в Україні. Це доволі швидкі темпи, які призводять до несприйняття бізнесом частини задекларованих державним апаратом реформ. Ускладнення

сприйняття, адміністрування, супроводження та функціонування бізнесу позначаються на результатах його роботи. В межах самодостатньої фінансової системи незлагоджена робота малого бізнесу позначається на наповненні фондів публічних фінансів. Державне управління економіки доповнюють ринкові важелі як інструменти регулювання. Тобто існує умовне коло взаємозалежності та взаємодоповненості у функціонуванні двох сторін – малого бізнесу та апарату державного управління. У цьому полягає основна сучасна проблема, на яку слід звернути увагу апарату державного управління.

Сама теорія державного управління визначає необхідність втручання в національну економіку з метою¹:

- створення умов для ефективного функціонування самого ринкового механізму;

- усунення негативних наслідків ринкових процесів;

- захист національних інтересів на світовому ринку;

- вирішення проблем, які ринковий механізм вирішити не може або вирішує їх менш ефективно.

Через те, що до конкретних об'єктів державного управління національною економікою відносять: економічний цикл; структуру економіки; умови нагромадження та інвестиційну діяльність; науково-технічний прогрес та інноваційні процеси; грошовий обіг та інфляцію; ціни; платіжний баланс; блок соціальних проблем (зайнятість і доходи населення, підготовка і перепідготовка кадрів, соціальний захист тощо); умови конкуренції; навколишнє середовище (екологічні проблеми); регіони, то в межах даної статті визначимо кожен складову в формі наступних індикаторів розвитку малого бізнесу в Україні:

- ВВП країни,

- прибуток до оподаткування малого бізнесу, млн. грн.;

- збиток до оподаткування малого бізнесу, млн. грн.;

- наявне населення України, млн. ос.;

¹ Дідьківська, Л. І., Головка, Л.С. (2000). Державне регулювання економіки. *Знання-Прес*.

частка зайнятого населення в малому бізнесі до загальної кількості зайнятих по країні,%;

фінансові результати до оподаткування підприємств малого бізнесу за промислової діяльності, млн. грн.

Малий бізнес розвинутих економік забезпечує формування 40-70% ВВП, то в докризовий період в Україні цей показник складав 6-8%, а в 2011 р. – 15%. Однак позитивна динаміка з роками не збереглася. У цьому контексті важливим є значення та вплив причинно-наслідкових зв'язків, які пов'язані з процесом формування фінансових результатів підприємств малого бізнесу України².

Зменшення фінансових результатів до оподаткування призводить до збитковості підприємств малого бізнесу. Відповідно до виявленої та схарактеризованої тенденції фінансових результатів функціонування підприємств малого бізнесу доцільно визначити їх причини, проблема яких криється у стосунках «малий бізнес-апарат державного управління». З одного боку, малий бізнес є рушієм розвитку національної економіки і одночасно низько зацікавленим у реальному відображенні результатів свого функціонування в звітних документах та інертним відносно власної еволюції. Інший приклад суперечливості – малий бізнес очікує державного стимулювання, однак прагне до максимальної інтеграції в економіку інших країн, свободу соціально-економічних дій, а будь-яку зміну в системі державного регулювання сприймає як черговий крок до ужорсточення системи перерозподілу сформованого капіталу.

Виходячи із зазначеного слід визначити, що наведені підходи до трактування малого бізнесу є застарілими в сучасних умовах господарської та управлінської діяльності. На нашу думку, під малим бізнесом слід розуміти будь-яку підприємницьку діяльність, спрямовану на соціально-економічний розвиток групи людей (громади, країни), підвищення соціальної відповідальності, бізнес-культури за систематичного забезпечення кампанії

² Сайт Державної служби статистики України. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
<<http://www.ukrstat.gov.ua>>

зростаючими фінансовими притоками, що формує матеріальні підвалини державного існування.

Доцільним є розробка концепції розвитку інституту державного управління малим бізнесом України, в межах якої по полярних позиціях знаходиться малий бізнес, а всередині концепції – місцеві утворення. Під місцевими утвореннями розуміємо ново форматні об'єднання громадян, які законодавчо не прописані, але функціонують з метою отримання прибутку.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Балуєва О.В.

*Донецький державний університет управління
м. Маріуполь*

Поява внутрішньо переміщених осіб є наслідком анексії Криму та збройного конфлікту на частині територій Донецької й Луганської областей. Основні виклики, пов'язані з вимушеним переміщенням громадян з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, виявляються у зростанні навантаження на локальних ринках праці, існуванні проблем розміщення, працевлаштування тощо. Крім того, серед внутрішньо переміщених осіб значна частина - діти, інваліди, особи похилого віку, тобто особливо вразливі категорії людей, які потребують підтримки.

В Україні відсутній досвід необхідного комплексу дій та системного вирішення проблем, що з'явилися внаслідок військових дій. Станом на червень 2016 року кількість переселенців продовжує зростати. Недостатнє вивчення питань, нові виклики, зумовлені загостренням соціальних і економічних проблем, пов'язаних з подіями на Сході країни, визначають актуальність та необхідність ґрунтового дослідження в напрямі формування комплексної й

системної підтримки внутрішньо переміщених осіб, спрямованої на їх соціально-економічну та психологічну адаптацію.

Вирішення багатьох проблем, пов'язаних з внутрішньою міграцією, як і переселенням громадян з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, лягає безпосередньо на місцеві бюджети, що створює значний фінансовий тиск, особливо в регіонах з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб. Недостатньо розглянутим залишається питання розробки дієвої й ефективної комплексної державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб, їх адаптації та інтеграції у приймаюче суспільство. Це обумовлює актуальність теми, визначає значимість, а отримані нові знання в сфері формування державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб, через комплексність вирішення проблеми, дозволять забезпечити її вирішення з врахуванням особливостей соціально-економічного розвитку територій розселення, що є одною з пріоритетних задач для країни.

Серед основних завдань та пріоритетних напрямів державної політики підтримки і адаптації внутрішньо переміщених осіб є відновлення соціального статусу і сприяння пристосуванню до нових умов життєдіяльності, подолання психофізіологічних травм, стресового стану, соціальної апатії тощо.

Аналіз динаміки внутрішніх переміщень за територіями розселення надав змогу зробити висновки, що кількість ВПО з зони антитерористичної операції, а також АР Крим, упродовж 2014 – 2015 рр., сформувалась внаслідок чотирьох міграційних хвиль та за офіційними даними сягнула більш півтора мільйона осіб.

Слід зауважити, що неофіційні оцінки зазначають вдвічі більшу кількість ВПО, оскільки сотні тисяч переселенців з різних причин прийняли рішення не реєструватись. Зараз в Україні налічується найбільша кількість ВПО в Європі з часів завершення Другої світової війни. Більшість ВПО з Донецької та Луганської області були змушені полишити свої домівки через активізацію збройного конфлікту в рідних містах або через гуманітарні наслідки конфлікту (відсутність води, продуктів харчування, ліків).

Необхідно зазначити, що найбільша кількість ВПО розміщена у регіонах, які безпосередньо оточують зону, охоплену конфліктом, – у мирних районах Донецької та Луганської областей, а також на територіях, які складають першу лінію областей, прилеглих до Донбасу, – Харківської, Дніпропетровської та Запорізької.

Аналіз основних проблем трудової міграції внутрішньо переміщених осіб показав, що працевлаштування ВПО у теперішній час одна з найгостріших проблем, пов'язаних з масовим вимушеним переміщенням в Україні. Формування ефективної державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб їх підтримки та соціальної адаптації передбачає об'єднання зусиль органів державної влади всіх рівнів, органів місцевого самоврядування, громадських та міжнародних організацій, закладів соціальної інфраструктури всіх форм власності стосовно захисту прав і вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб та формування механізмів компенсації внутрішньо переміщеним особам завданих морально-фінансових збитків внаслідок бойових дій та тимчасової окупації частини території України.

Зазначимо, що особливої підтримки потребують малі підприємства, самостійно переведені із території проведення АТО, дана підтримка частково може зняти з держави зобов'язання щодо їх працевлаштування. Узагальнюючи основні фактори, що перешкоджають підприємницькій діяльності ВПО, було визначено найбільш гострі: відсутність схем оподаткування, сприятливих для започаткування бізнес-ініціатив, відсутність державної підтримки на ринку фінансово-кредитних послуг, а також складні процедури реєстрації.

Беручи до уваги практичну відсутність регулювання вимушено переміщеного підприємництва, найбільш поширеним варіантом розвитку на сьогодні для даної категорії ВПО стають програми підтримки від міжнародних організацій, а саме: міжнародні конкурси на здобуття малих грантів, тренінгові навчання, консультації, отримання бізнес-грантів та регіональні програми підтримки самоорганізації та самозайнятості ВПО. Зазначимо, що розпочата покрокова робота із вирішення питання працевлаштування ВПО у регіонах їх

тимчасового прибування, підтримки підприємницьких ініціатив переміщених осіб потребує ретельного аналізу та контролю. Необхідним є визначення пріоритетів для впровадження програм та механізмів підтримки даної категорії населення України. Усі стратегічні цілі державної служби зайнятості на сьогодні повинні бути спрямовані на конкретну та оперативну допомогу економічно активним ВПО. Це основа для формування трудового потенціалу країни, попередження кризи в окремих галузях економіки та відповіді на нові виклики ринку праці в Україні.

Отже, вкрай необхідним є вироблення комплексного міжсекторального підходу до вирішення питань забезпечення підтримки внутрішньо переміщених осіб та розробки методичних підходів до формування стратегічних пріоритетів і напрямів державної політики., що має ґрунтуватись на застосуванні сучасних економічних інструментів з урахуванням наробок зарубіжного досвіду.

SCIENTIFIC COMPONENT OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN THE SPHERE OF FOOD INDUSTRY

Tetiana Berbets

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University*

One of the actual problems of today in the training of highly qualified specialists of restaurant business and food production is their professional training of high quality. That's why, during the professional training crucial role is paid to cognitive skills, knowledge and human capacity needed for effective organization of innovative activity in any field. The question is in training specialists of new generation that could be competitive in today's dynamic world. According to official documents of the European Commission, an important factor of European competitiveness is professional knowledge of research activities [3, p. 51,52].

Thus, today the urgent problem in educational theory and practice is the need to harmonize the educational paradigm of fundamentally new social demands for

professional and social competencies and personality traits and qualities of future specialists in food technology. High school graduates must not only possess the necessary knowledge and skills in their professional activities, but also to understand the capabilities and limitations of their practical application. They should also know well the defining trends of development of this, and also the adjacent areas and be able to actively participate in their implementation.

Analysis of studies and publications on the issue confirms its importance and relevance, the importance of its decision to significantly increase the quality of training and compliance training requirements of this dynamic present. We drew the conclusion after the analysis of scientific papers by V. Andrushchenko, V. Beh, L. Huberskyi, S. Honcharenko, R. Hurevych, V. Kremen, O. Ponomariov, I. Prokopenko, S. Sysoieva and many others.

Therefore, the improvement of professional training of future specialists of food technology in the content of scientific research is the aim of this article.

The intensive nature of development of modern society based on high technology and the use of science not only increased the role of science and knowledge, which was one of the reasons of its characteristics as a society of knowledge. This situation has led to the need to strengthen scientific training and theoretical level of professional competence. This is what will allow them to easily adapt to the future changes, update their knowledge and practical skills, ensuring adequate competitiveness in the labor market and the possibility of professional and personal fulfillment.

We are inclined to think the same way as a leading scientist and teacher S. Honcharenko, who believed that "the current stage of development of human civilization strengthens the requirements for the scientific competence of specialists with higher education." In his deep conviction, "they must be able to think creatively, to supplement their own knowledge to navigate the turbulent flow of scientific information." For the effective training of future professionals not only qualification, but also pedagogical skills of teachers are necessary. S. Honcharenko was sure that

"the need to improve the scientific training is a characteristic feature of the present time in professional educational activities" [1, c.7].

It is necessary to emphasize the existence of a significant relationship between the level of scientific component of professional competence and professional development of his personality and intellectual capacity, as well as its ethical principles and beliefs. At least this interdependence should be seen as one of the important preconditions for a rational, purposeful and focused implementation of the scientific potential by a human. In other words, research potential is to work on the formation and development of intelligence.

In our opinion, the enhance of the scientific level of training future professionals of the food industry involves two interrelated areas:

- teaching the students the elements of scientific work, organization and methodology of scientific activity;
- scientific research made by the students under the supervision of professors and instructors on the topics proposed by the Chairs, Departments and Universities.

The content and structure of the research activities of future professionals provides a sequence of means and forms of its implementation in accordance with the logics of the educational process, it determines its consistency from year to year, from one discipline to another, from one class to another.

So, according the given above information, we propose to focus on these important components of scientific and educational process, which aims to prepare competitive specialists in the labor market: maximum assistance and encouraging the participation of the faculty and students in research and development, which should activate the work of scientific institutions; inviting successful business representatives for professional training; maximally facilitate the exchange of scientific knowledge through participation in conferences and events that encourage scientific activity; differentiate work incentives depending on the degree of fulfillment of quality of scientific work and self-improvement of teachers; introduce grades for future potential employers to define the professionals.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методичні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.
2. Кремень В. Г. Взаємозв'язок і взаємовідношення феноменів інтелекту і інтелігентності / Василь Григорович Кремень // Філософія і сучасність. – 2009. – № 3. – С. 11-21.
3. Developing Foresight for the Development of Higher Education: Research Relations in the Perspective of the European Research Area (ERA)/ by Prof. Etienna Bourgeois // Final Report of the Strata-Etan Expert Group. Brussels; European Commission, Directorate-General for Research. Init RTD-K.2 2002.

ЕСТЕТИКА КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ДЕФЕКТОЛОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Білан Валентина Андріївна
канд.пед.наук кафедри спеціальної освіти
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Прагнення України приєднатися до європейської спільноти сприяє поступовому формуванню міжнародних підходів і стандартів в усіх сферах діяльності суспільства, зокрема в сфері надання спеціальних послуг. Одним з проявів такої тенденції є повільне, але неухильне просування ідеї децентралізації послуг для дітей з особливими потребами. Тому одним із пріоритетних напрямків державної політики нашої держави проголошено створення інклюзивного освітнього середовища. Дитина з особливими потребами на сучасному етапі розвитку розглядається, як особистість, яка має ті ж права, що й інші члени спільноти, але через особливості індивідуального розвитку йому необхідно надавати особливі освітні послуги. Тільки за умови

раннього втручання в систему в систему корекційно-розвиваючої роботи зазначеної категорії дітей можливо досягти оптимального рівня їх розвитку [2].

Корекційно-педагогічна праця має соціальну значимість, оскільки передбачає величезну відповідальність за розвиток гармонійної особистості аномального дитини. Освоєння цієї професії в системі вищої педагогічної освіти пов'язано з вирішенням численних навчально-виховних завдань. Особлива увага при цьому звернена на спеціальне корекційне призначення праці дефектолога, яке полягає у виправленні або послабленні вад психофізичного розвитку дитини в процесі навчання і виховання, профілактики ускладнень структури дефекту; створення умов для максимально можливого цілісного розвитку особистості розумово відсталої дитини; формуванні дитячого колективу; навчанні батьків прийомам організації ігрової, трудової, навчальної діяльності дитини, окремим корекційним прийомам і методам [3]. Тому особливе місце займає формування в майбутніх дефектологів естетичного ставлення до праці, специфіка якого полягає в його творчої спрямованості на «красу педагогічного впливу» (І. Зязюн, Г. Сагач).

У площині професіоналізму дефектолога ця дефініція особливо виразна. Якщо взяти до уваги те, що предметом його праці є діти з певними проблемами, які нерідко сприймаються в світлі трагічного, потворного і комічного, то його естетико-творча місія полягає в підборі та постійному оновленні найширшого спектра форм, методів, прийомів і засобів педагогічної корекції (арт-терапевтичні, етно-терапевтичні, природотерапевтичні тощо), в ергономічному та естетичному вдосконаленні середовищних умов навчально-виховного процесу. Специфіка трудової діяльності дефектолога висуває особливі вимоги до змісту самого педагогічного процесу і його результату, високий рівень естетики яких залежить від добре налагоджених гуманних взаємин, оскільки діти з порушеннями в розвитку часто позбавлені ласки, тепла і турботи з боку оточуючих. Вагомим інструментом педагогічної діяльності дефектолога для налагодження гуманних взаємин більшість дослідників (А. Бодалева, Л. Виготський, В. Кан-Калик, А. Мудрик, А. Щербаков та ін.) Виділяють

педагогічне спілкування, що в естетичному контексті має викликати у вихованців піднесений настрій, радість пізнання і прагнення творити за законами краси. Саме тому дефектолог повинен відрізнятися хорошими манерами, виразною мовою і жестами, що змушують дитину звернути на нього увагу, слухати, бачити, визнавати і довіряти йому. Крім цього, корекційно-педагогічна робота дефектолога, незважаючи на постійне сприйняття певних дитячих вад, вимагає від нього життєрадісного настрою, володіння собою, сильного характеру, від чого значною мірою залежить уміння проникати в естетичний світ дитини. Однак, «якщо немає любові до справи, стверджує російський вчений-дефектолог Н. Лаговський, то, ні витончена зовнішність, ні прекрасні манери, не можуть заповнити внутрішній порожнині, праця тоді стає мукою, учитель - найманцем. Любов до справи немислима без любові до учня»[4, с. 77-78].

Отже, ефективність корекційно-педагогічних трудових дій значною мірою залежить від любові і поваги дефектолога до кожної дитини, сприйняття її такою, якою вона є, що, на наш погляд, ґрунтується на високій естетичній оцінці дитячих почуттів, переживань і поглядів. З огляду на це, трудові зусилля дефектолога повинні бути спрямовані в естетичне русло, тобто створення позитивної емоційної атмосфери, налагодження гармонійних взаємин і привнесення краси і доцільності в матеріальне оточення.

Список літератури

1. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.
2. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі / О.В. Гаврилов.–Навчальний посібник.-Камянець-Подільський: Аксіома, 2009.-308с.
3. Климов Е. А. Введение в психологию труда: Учебное пособие для вузов по спец. «Психология» / Е. А. Климов. – М.: Изд-во МГУ, 1988. – 197 с.
4. Федій О. А. Естетотерапія: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.

INTERCULTURAL COMMUNICATION

Габелко Олена Миколаївна

к.п.н., доцент

Кіровоградський державний педагогічний університет імені В. Винниченка

Intercultural communication or communication between people of different cultural backgrounds has always been and will always remain an important precondition of human co-existence on earth.

L. Samovar and R. Porter point out that as cultures differ from one another, the communication practices and behaviours of people will inevitably vary as a result of their different perceptions of the world. Intercultural communication, more precisely then, is defined as the study of communication between people whose «cultural perceptions and symbol systems are distinct enough» to alter their communication [6, p. 70]. According to E. Ayee, intercultural and cross-cultural communication can be used interchangeably. However, we find it necessary to show a slight differentiation between the two [1, p. 2]. Intercultural communication involves interaction between people from different cultures whose cultural perceptions and symbol systems are distinct enough to alter a communication event [6, p. 15].

Intercultural communication is also characterized by the fact that the people are simultaneously similar to and different from each other [5, p. 65]. For example, the cultures differ in values, language, nonverbal behavior, and conflict resolution, etc. However, similarities also exist in the cultures involved, for example in human experiences and in the fact that people communicate. This is why emphasizing only differences can easily lead to stereotyping and prejudice. Emphasizing only similarities, however, can lead people to ignore important cultural variations that exist [5, p. 65]. Five reasons for studying intercultural communication include (1) better understanding your own identity, (2) enhancing your personal and social interactions, (3) helping solve cultural misunderstandings, miscommunication, and mistrusts, (4) valuing the ways it enriches the quality of our civilization, and (5)

becoming effective citizens of our national communities. Intercultural communication influences the communication model first by its effect on the values, traditions, social and political relationships, and worldview of senders and receivers; second, by its effect on verbal and nonverbal messages; and, third, by the influences it has on the historical setting, relational setting, and a person's position within a speech community.

Specifically, intercultural communication is defined as communication, and the study of it, among peoples of different cultural, ethnic and tribal backgrounds. Because of the inherent differences between the message sender/encoder and the message receiver/decoder, the risk of misunderstanding is particularly high in intercultural situations. The symbolic aspect of communication and its reliance on encoding and decoding are particularly important in intercultural communication, which encompasses both verbal and nonverbal elements. An important aspect of intercultural communication is an understanding of social roles and expectations within various cultures. Specifically this refers to role relationships.

Until recently our nation has not learned, nor has it needed to learn, to be multiculturally competent. The study of intercultural communication will not just unlock doors closed for generations; it will open those doors and, thus, resolve misunderstandings, miscommunications, and mistrust through honest, open, positive, healthy communication. People not only fear, but they also distrust the unknown. Trust is gained through knowledge and understanding [3, p. 61-62].

To investigate whether it is possible to avoid any of the problems of intercultural communication, it is suitable to start with the communication situation itself and analyze why misunderstanding and conflict arise. If you do this, you find that it should be possible to put in preventative measures related to a number of the factors which according to the analysis given above lie behind the problems that can arise. As most of these actions are found to require education, they will be goals for education in intercultural communication.

Some people do not know about other cultures, and some do not want to know. There is no doubt that both ignorance (lack of knowledge) and naiveté (lack of sophistication) can be important barriers to intercultural communication.

According to S. Hybels ethnocentrism, stereotyping, prejudice, and discrimination are the main barriers to intercultural communication. These are barriers because each is constructed around a judgment made before any communication takes place that then biases the communication that follows. All communication has a past, present, and future; barriers are part of the past that influence the communication that takes place now and affect all that follows in the future [3, p. 67]. The process of learning and adapting in a new culture is very tiring and unsettling. It generates uncertainty, stress and resistance, and thus requires a great deal of energy and strength.

BIBLIOGRAPHY

1. Ayee, E. Christian Perspective on Intercultural Communication. – Pro Rege, 2007. – Vol. 35. – № 4. – P. 1-9.

2. Holmes, S. Intercultural Communication and Dialogue Competence: An Attempt at Synthesis through useful «Fictions» Working paper on International Society for Diversity Management. – Vol. 2. – P. 1-32.

3. Hybels, S., Ricahard, W. Communicating effectively ; [7 th ed.]. – Boston McGraw-Hill, 2004. – 738 p.

4. Lustig, M.W., Koester, J. Intercultural Competence: Interpersonal Communication Across Cultures. 4th edition. Boston: Allyn and Bacon, 2003. –384 p.

5. Martin, J.N., Nakayama, T.K., Flores, L.A. A Dialectical Approach to Intercultural Communication // Readings in Intercultural Communication: Experiences and Contexts; [2 nd ed.]. – Boston: McGraw Hill, 2002. – Pp. 3-13.

6. Samovar, L.A., Porter, R.E. Communication between Cultures; [5 th ed.]. – Belmont, CA: Wadsworth / Thomson Learning, 2004. – 370 p.

ГЕОГРАФИЯ НАИБОЛЕЕ ЗАГРЯЗНЕННЫХ СТОЛИЦ МИРА

Глибовец Виктория Леонидовна

канд. геогр.н., ассистент

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка

Впервые за всю историю человечества, более половины населения мира живет в городах. Однако, только 12% из этих людей подвергаются такому воздействию загрязнения воздуха, который соответствует нормам Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ). Эти города находятся только в Канаде и Исландии.

В то же время, половина мегаполисов планеты и их жителей подвергаются загрязнению воздуха, которые в 2,5 раза превышают нормы рекомендованные ВОЗ. Во многих городах эти показатели имеют тенденцию к ухудшению.

За последние полтора столетия выбросы углекислого газа выросли и более 200 миллионов человек заболели непосредственно в результате загрязнения воздуха. К примеру, в 2012 году причиной преждевременной смерти 3,7 миллиона человек стало загрязнение воздуха. В Европе, Северной Америке, Африке и Азии, загрязнение воздуха может принести много вреда: от кислотных дождей и до болезней сердца.

Для того, чтобы бороться с этими проблемами путем повышения осведомленности, в период между 2008 и 2013 годом Всемирной организацией здравоохранения было изучено более 1600 городов мира. На основе этих результатов был составлен список самых грязных городов мира. Mercer (международная консалтинговая компания в сфере человеческих ресурсов по управлению персоналом и связанными с ними финансовыми услугами) также ежегодно создает список по охране здоровья и санитарии, который показывает рейтинг всех городов в мире по их чистоте. На основе этих данных автором был составлен список 20 самых загрязненных столиц мира (табл. 1).

Таблица 1

№	Столица и страна	Население, млн.	Проблема	Следствие
<i>Африка</i>				
1	Луанда, Ангола	4,5	Загрязнение воды, дома из твердых отходов.	Вспышка холеры
2	Ломе, Того	0,8	Загрязнение воды, отходы.	Инфекционные заболевания
3	Адис Абеба, Эфиопия	3,04	Отсутствие мест для личной гигиены (туалеты), антисанитария, загрязнение воды.	Инфекционные заболевания, младенческая смертность, низкая продолжительность жизни
4	Антананариву, Мадагаскар		Загрязнение в следствии индустриализации и вырубки лесов.	Ухудшается здоровье населения.
5	Нджамена, Чад	0,99	Загрязнение воды	Ухудшается здоровье населения.
6	Банги, Центрально-африканская Республика	0,73	Антисанитария, отсутствие надлежащего управления отходами и водоснабжением.	Ухудшается здоровье населения.
7	Уагадугу, Буркина Фасо	1,47	Загрязнение воздуха (бензол, бензин), отсутствие надлежащего управления отходами, антисанитария.	Ухудшается здоровье населения.
8	Бамако, Мали	1,80	Отсутствие надлежащего управления водными ресурсами, антисанитария.	
9	Конакри, Республика	2,16	Загрязнение воды, антисанитария.	Низкая продолжительность

	Гвинея			жизни, высокий процент заболеваний у детей.
10	Нуакшот, Мавритания	0,89	Отсутствие надлежащего управления водными ресурсами.	Ухудшается здоровье населения.
11	Ниамей, Нигер	1,30	Большое количество отходов, антисанитария, загрязнение воды.	Ожидаемая продолжительность жизни при рождении: 35 лет для мужчин и 36 лет для женщин.
12	Мапуту, Мозамбик	1,12	Отсутствие системы удаления твердых отходов (груды мусора на улицах), а также очистки сточных вод.	Ухудшается здоровье населения.
13	Порт-Харкорт, Нигерия	2,66	Недостаток стратегий для предотвращения разливов нефти и загрязнения воды. Методы очистки после стихийных бедствий требуют значительного улучшения.	Ухудшается здоровье населения.
Европа и Азия				
14	Москва, Россия	12,33	Загрязнение воздуха (заводы, автомобили)	Ухудшается здоровье населения.
15	Нью Дели, Индия	Более 17	Мусор на улицах и в гостиницах, отсутствие мест для личной гигиены (туалеты), смог (промышленность, транспорт),	Страдает туристический бизнес, здоровье жителей, высокий процент детской заболеваемости.

			загрязнение реки мусором и нечистотами.	
16	Багдад, Ирак	9,02	Загрязнение воды, загрязнение воздуха в результате сжигания нефти.	Инфекционные заболевания вызывают проблемы со здоровьем у населения и высокую смертность.
17	Дакка, Бангладеш	6,9	Загрязнение воды пестицидами, загрязнение воздуха (транспорт), большое количество отходов.	Ухудшается здоровье населения.
18	Баку, Азербайджан	2,1	Загрязнение воздуха (нефтяные скважины, судоходство).	Ухудшается здоровье населения.
<i>Северная и Южная Америка</i>				
19	Мехико, Мексика	22	Загрязнение воздуха – токсический смог (с ноября по май)	Гибель десятков тысяч людей
20	Порт-о-Пренс, Гаити	9,8	Загрязнение воздуха и воды. 5000 тонн твердых отходов ежедневно. Государственная служба собирает только около 7% от этого мусора.	Накопление отходов

К основным экологическим проблемам больших мегаполисов, среди которых есть и столицы, является загрязнение воды, воздуха, антисанитарные условия жизни, большое количество мусора, вырубка лесов.

Бедные страны не могут справиться со своими проблемами самостоятельно. Для решения этих проблем требуется квалифицированная помощь специалистов экологов, а также финансовая помощь развитых стран мира.

Воздух мегаполисов загрязняют: различного рода предприятия и автомобили. Предприятия можно вынести за черту города и строго следить за тем, соблюдаются ли ими нормы выбросов загрязняющих веществ в атмосферу. Что касается автомобилей, то, во-первых, жителям больших городов следует перейти на электромобили, а во-вторых, власти города или страны могут установить высокий налог для владельцев полно приводных автомобилей, поскольку именно они наиболее загрязняют атмосферу, а владельцев электромобилей освободить от налогов. По прогнозам экспертов Международного энергетического агентства IEA, к 2020 году цена литий-ионных батарей упадет в 2,8 раз. Когда аккумуляторы подешевеют до \$150 за кВт*ч, электромобили сравняются в цене с обычными машинами и таким образом произойдет постепенный отказ от двигателей внутреннего сгорания. В США за покупку электрокара правительство предоставляет налоговые гранты на сумму от \$2500 до 7500. В Норвегии электромобили освобождены от уплаты НДС и разового регистрационного налога, который в этой стране очень высок. Благодаря такому комплексу мер мировые продажи электромобилей ежегодно как минимум удваиваются. В 2011 году было продано 45 тысяч автомобилей на электротяге, в 2013-м – больше 200 тысяч. Компанией Toyota уже разработан первый в мире водородный автомобиль, который также не вредит экологии – Mirai. В мире действуют или вот-вот должны быть запущены более 600 водородных заправочных станций. Они установлены в США, Западной Европе, Китае и Японии.

Проблема загрязнения воды решается путем строительства очистительных сооружений, а проблема большого количества мусора сортировкой мусора и строительством заводов по его переработке. Антисанитарные условия жизни людей в трущобах могут быть решены путем контроля со стороны городских властей и правительства государства.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ХИЖИХ КЛІЩІВ ФІТОСЕЇД В МІСЬКИХ РОСЛИННИХ АСОЦІАЦІЯХ

Грабовська Світлана Леонідівна

к.е.н

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Місто виникло на місці природних лісових чи лучних екосистем, компоненти яких (грунт, рослини і тварини) редукованими чи антропогенно трансформованими увійшли до складу міської соціосистеми. Між містом і природним довкіллям відбувається потужний речовинно-енергетичний обмін (переміщення органічних і мінеральних продуктів, повітря, тварин, мікроорганізмів, виробничих відходів).

Місто є не тільки місцем проживання людини, але і місцем існування різних видів флори і фауни, які складаються з місцевих видів, і видів адвентивних, що є вселенцями для даної місцевості.

Всі живі організми тісно пов'язані з навколишнім середовищем, яке впливає на їх життя і розвиток через природні абіотичні та біотичні фактори. У містах до них додаються фактори антропогенні, які надають специфічності існування живих істот в урбанізованому середовищі.

Кліщі-фітосеїди (Parasitiformes, Phytoseiidae) відомі, як природні хижаки рослиноїдних кліщів і дрібних комах. Ряд видів цих членистоногих успішно використовується у сільськогосподарському виробництві, а саме, в системах біологічного та інтегрованого захисту рослин у закритому та відкритому ґрунті.

Питання вивчення міських біоценозів потребує постійного дослідження, оскільки на сучасному етапі розвитку техносфери людина постійно намагається якомога більше полегшити власне життя, модернізуючи міське оточення. Міські території, на які здійснюється постійне навантаження, перебувають в досить складному екологічному стані і потребують постійного поповнення та оновлення.

Одним із шляхів поліпшення міського середовища є озеленення. Головними функціями зелених насаджень є санітарно-гігієнічна, рекреаційна, структурно-планувальна та декоративно-художня. Різноманітність міської флори може бути збережена тільки в разі підтримання природних умов середовища існування та реалізації відомих систем захисту рослин. Одним із біотичних чинників довговічності, що безпосередньо впливає на рослину, є шкочинні рослиноїдні кліщі. Ступінь їх впливу на рослину залежить від багатьох факторів, серед яких один з найголовніших — видове різноманіття та чисельність хижих кліщів-фітосейд на рослині, яка дозволяє підтримувати чисельність шкочинників на низькому рівні, незагрозливому для рослини. Тим самим створюються умови для досягнення біологічної рівноваги в ценозі, оскільки біоценози тим стійкіші, чим більш збалансовані, багатші і довші трофічні зв'язки організмів.

Негативні фактори впливають на хижих кліщів, зменшуючи їх чисельність. Тим самим послаблюється регулюючий вплив хижаків на популяції шкочинників. У цих умовах деякі види хижих кліщів здобувають статус малочисельних або взагалі зникають з ценозу у випадку надмірної антропогенізації. Інші хижі види, що мають більш широкий адаптивний потенціал, навпаки набувають більшої ваги в ценозі.

Проте, у більшості випадків процеси, що відбуваються в міських рослинних насадженнях з хижими кліщами в урбанізованих ценозах, майже не потрапляють у поле зору фахівців. У літературі є лише окремі фрагментарні дані щодо цієї проблеми.

Навіть вивчення видового складу хижих кліщів, тобто перший з необхідних етапів у дослідженні групи на конкретній території, майже не проводилося. Недостатність таких даних безсумнівно гальмує розширення знань про цю групу хижих кліщів, що заселяють рослини в антропогенно змінених умовах їх існування та є стримуючим фактором зростання чисельності шкочинних рослиноїдних видів кліщів та дрібних комах.

Список використаних джерел

1. Голубець М. А. Геосоціосистемологія / М. А. Голубець. — Львів, 2013. — 263 с.
2. Дмитриев Г. В. Вредные насекомые и клещи парковых насаждений Украины / Г. В. Дмитриев // Зоологический журнал. — 1959. — Т. 38, Вып. 6. — С. 846—859.
3. Жовнерчук О. В. Тетраніхові кліщі (Trombidiformes, Tetranychoida) зелених насаджень м. Києва : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук / О. В. Жовнерчук. — К., 2008. — 22 с.
4. Клауснитцер Б. Экология городской фауны / Б. Клауснитцер. — М. : Мир, 1990. — 248 с.
5. Колодочка Л. О. Хижі кліщі-фітосеїди на плодових рослинах м. Києва / Л. О. Колодочка, Г. М. Васильєва // Урбанізоване навколишнє середовище : охорона природи та здоров'я людини : міжн. конф., грудень 1995 р. — К. : Вид-во Нац. експоцентру України, 1996. — С. 191—193.
6. Колодочка Л. А. Хищные клещи семейства Phytoseiidae (Parasitiformes, Mesostigmata) дендрологических парков и ботанических садов Лесостепи Украины / Л. А. Колодочка, И. Д. Омери // — Киев, 2011. — 191 с.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Демченко Ирина Ивановна
доктор пед. наук, доцент
Уманский государственный педагогический
университет имени Павла Тычины

Ключевыми тенденциями современной системы образования во всем мире является реализация основополагающих прав и свобод человека,

обеспечение его социальной защищенности и самореализации, преодоление негативных последствий дискриминационных процессов в социуме. На первый план образовательной парадигмы выступают вопросы инклюзии, как гибкого процесса предоставления образовательных услуг каждому гражданину, независимо от его социального статуса, состояния здоровья, наличия физического или интеллектуального нарушения. Этот интегративный принцип исторически заложен во Всеобщей декларации прав человека (1948), Конвенции ООН о правах ребенка (1989), Всемирной декларации «Образование для всех» (1990), Саламанской Декларации (1994), Дакарской Декларации (2000).

Инклюзия стала приоритетной в образовательной политике Украины, о чем свидетельствуют ряд документов: «Концепция развития инклюзивного образования», «Об утверждении Положения о специальных классах для обучения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных учебных заведениях», «Национальная стратегия развития образования в Украине на 2012-2021 годы» и др.

Согласно перечисленным выше директивам, инклюзивное обучение должно быть комплексным процессом обеспечения равного доступа к качественному образованию детям с особыми образовательными потребностями путем организации их обучения в общеобразовательных учебных заведениях на основе применения личностно ориентированных методов, с учетом индивидуальных особенностей учебно-познавательной деятельности таких детей. Для успешной реализации этого необходимы качественно подготовленные педагогические кадры, в том числе и начального звена общеобразовательной школы.

Профессиональная деятельность учителя начальных классов в условиях инклюзивного образования должна охватывать комплексное выполнение задач по воплощению теоретических и практических идей инклюзии, применение новых методов и технологий обучения, воспитания и коррекции развития детей с особыми образовательными потребностями и без них, обеспечение связи

между социальными, психологическими и коррекционно-педагогическими явлениями и т. п. Поэтому подготовка будущего учителя к работе в условиях инклюзивного образования является сложной системой взаимодействия субъектов образовательного процесса высшей школы, направленной на овладение студентами специальными знаниями, умениями и навыками по теории и практике инклюзивного образования, в частности, обучения, воспитания и коррекции развития учащихся с особыми образовательными потребностями и без них, формирование таких профессионально важных качеств будущего педагога, которые будут иметь положительное личностное проявление в отношении различных категорий детей, привлеченных к инклюзивному обучению (гуманистическое отношение, любовь, забота, поддержка, помощь, сотрудничество, сотворчество и т. п.), что обеспечивает образовательную результативность в измерениях психологической, теоретической и практической готовности.

Нами разработана модель педагогической системы формирования готовности будущего учителя начальных классов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования, которая охватывает четыре основных блока: целевой (социальный заказ, цель, задачи), концептуальный (методологический, теоретический и методический концепты), организационный (мотивационно-ценностный, теоретико-практический и имитационно-рефлексивный этапы) и содержательно-процессуальный (педагогические условия и мониторинг результативности и эффективности образовательного процесса, соответствующий диагностический инструментарий) и методику ее реализации.

Согласно авторской модели, процесс формирования готовности будущего учителя начальных классов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования предусматривает поэтапную организацию с соответствующими педагогическими условиями. Целесообразность выбора такой последовательности основывается на положении о том, что процесс профессионализации студентов происходит в форме проникновения внешнего

(влияние образовательной среды и участников учебно-воспитательного процесса) во внутреннее (присвоение ценностей инклюзивного образования и получения соответствующей компетентности), из отдаленного пространства (социальный смысл инклюзии) в приближенное (личностный смысл и опыт инклюзии).

Целью первого мотивационно-ценностного этапа формирования готовности студентов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования было обеспечение положительной установки студентов на интериоризацию как «перехода внешнего во внутреннее для создания ценностного базиса формирования личности аксиосферы» [3, с. 173]. Интернализацию и идентификацию как «осознание наличия сознания и социальной зрелости, степень усвоения норм, отношения к труду, ценностных ориентаций, интересов, потребностей и запросов в сфере профессиональной деятельности, исходя из иерархии потребностей» [4, с. 161] ценностей инклюзивного образования и углубление интереса к профессиональной деятельности.

Реализация задач этого этапа обеспечивалась *первым педагогическим условием*. Направленность содержания программ и методики преподавания дисциплин «Философия», «История педагогики», «История украинской культуры», «Дидактика», «Теория и методика воспитания» на усвоение студентами аксиологии инклюзивного образования. Обоснованность целесообразности выделения и реализации этого условия заключается в том, что обозначенные дисциплины имеют значительный потенциал для актуализации проблемы инклюзивного образования в начальной школе, формирование психологической готовности к профессиональной деятельности и инклюзивной компетентности студентов. Например, во время освоения тем дисциплины «История украинской культуры», студентами имели возможность проследить культурно-историческую ретроспективу процесса становления общественного признания человека с особенностями в развитии и соответствующих образовательных парадигм. На занятиях по дисциплине

«История педагогики» студенты познакомились с особенностями становления совместного обучения и воспитания детей с разным уровнем развития на примерах парижского отделения для глухих при районных школах (В. Бланше, 1850 г.), российских детских клубов «Сетлемент», «детский труд и отдых», трудовой колонии «Бодрая жизнь» (В. Зеленко и С. Шацкий, 1911-193 гг.), школы им. Ф. М. Достоевского (В. Сорока-Росинский, 1920 г.), коммуны им. Ф. Дзержинского (А. Макаренко, 1927 г.), лечебных курсов амбулаторного характера (В. Квинт, Ф. Рау, 1928), экспериментального обучения слепой девочки Розы Золотницкой в условиях массовой школы под руководством А. Щербины (также слепого с детства, 1928 г.) и др.

Цель второго – теоретико-практического этапа – способствовать достижению успеха в овладении будущими педагогами теоретическими, научными и практическими основами инклюзивного образования в начальной школе. «Воспитания успехом является одним из важных условий развития личности, – подчеркивает И. Бех, – невозможно формировать позитивную личность в деятельности, которая постоянно приносит ей неудачи. Только успех молодого человека формирует у него достаточную веру в себя и на этой основе – стремление стать лучше» [1, с. 26].

Для достижения цели этого этапа реализовано *второе педагогическое условие*. Совершенствование содержания, форм, методов и средств по освоению студентами нормативными, психологическими, педагогическими и коррекционными теоретико-практическими и научными основами инклюзивного образования в процессе изучения дисциплин «Возрастная и педагогическая психология», «Политология», «Педагогическое мастерство», «Основы медицинских знаний», «Основы дефектологии», «Основы коррекционной педагогики», «Основы инклюзивного образования» и дидактическими и коррекционно-развивающими технологиями на занятиях с профессиональных методик обучения предметам начальной школы. К содержанию каждой из этих дисциплин были введены дополнительные темы или вопросы инклюзивно-образовательной направленности, что обеспечило

интегративные связи педагогического и инклюзивного составляющих процесса подготовки будущих учителей начальных классов.

Целью третьего – имитационно-рефлексивного этапа было привлечение будущих учителей к квазипрофессиональной деятельности и активной рефлексии педагогического опыта работы в условиях инклюзивного образования. На этом этапе реализовано *третье педагогическое условие* – углубление профессиональных знаний и практических умений студентов в процессе изучения выборочных дисциплин «Инклюзивная педагогика начальной школы», «Психология творчества» на основе имитационного моделирования и рефлексии опыта педагогической деятельности учителя начальных классов в условиях инклюзивного образования с соответствующим обновлением содержания программы педагогической практики. Поскольку педагогическая практика организовывается в реальных условиях работы школы, то деятельность студентов отражает аналог профессиональной деятельности. В этом заключается характер ее квазипрофессиональной направленности, что обеспечивает сочетание теоретической и практической подготовки будущих педагогов. Как отмечает А. Вербицкий, «единицей работы оказывается предметное действие, цель – не только усвоение размещенной в тексте информации, но и достижение на ее основе практически полезного эффекта» [2, с. 107].

Итак, согласно авторской педагогической системы формирования готовности будущего учителя начальных классов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования педагогические условия соответствуют поставленной цели и задачам каждого из этапов профессиональной подготовки и способствуют достижению определенной результативности повышения уровней готовности будущих учителей начальных классов к профессиональной деятельности в условиях инклюзивного образования.

Список использованной литературы:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 2. – 344 с.
2. Вербицкий А. А. Теория контекстного обучения как основа педагогических технологий / А. А. Вербицкий // Завуч. – 1998. – № 5. – С. 96-110.
3. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів : теорія і практика : моногр. / Р. М. Пріма. – Донецьк : ІМА-прес, 2009. – 368 с.
4. Словік О. М. Типи професійної ідентифікації особистості / О. М. Словік // Вісник Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. – 2013. – Вип. 2/1. – Т. 18. – С. 159–161.

СУЧАСНІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дука Тетяна Миколаївна
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Проблеми фізичного розвитку дошкільників, зміцнення та збереження їхнього здоров'я ніколи не втрачають своєї актуальності. Особливо це стосується сьогодення, оскільки в умовах активного впровадження комп'ютерних технологій різко знизилась рухова активність дітей, як наслідок підвищився відсоток дітей з ослабленим здоров'ям. Саме тому, відповідно до Законів України «Про дошкільну освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Базового компоненту дошкільної освіти фізичне виховання дошкільників є обов'язковою складовою повноцінного розвитку дітей та спрямоване на охорону та зміцнення їх психічного та фізичного здоров'я, підвищення захисних сил організму, виховання стійкого інтересу до рухової активності, звички до здорового способу життя, формування життєво-необхідних рухових

умінь, навичок та фізичних якостей (швидкість, спритність, витривалість, гнучкість), формування культури здоров'я [3].

Тому на занятті під час вступної частини, коли виконуються ходьба, біг, доцільно включати корегувальну гімнастику для профілактики плоскостопості та елементи танців у комплексі з ходьбою, бігом (крок польки чи бічний галоп під час бігу). Після шикування та перешиковування рекомендується активний відпочинок, під час якого діти загадують загадки, самі діти або педагоги розповідають вірші та потішки про рухи та здоров'я. Відповіді на загадки часто викликають у дітей сміх, що емоційно налаштовує їх на виконання складних рухових завдань. Перед виконанням загальнорозвивальних вправ доцільні ігри на дихання для вентиляції легень і дихання крізь праву ніздрю (елементи йоги) для активізації лівої півкулі та процесу збудження центральної нервової системи. Доцільно періодично поєднувати рухи тіла з рухами пальців рук, ніг, під час наслідування елементів рухів тварин, птахів, комах чи явищ природи (дощу, вітру) під музичний супровід, розповідання коротких віршів та ін., що сприятиме емоційному оздоровленню організму дітей [2].

На прикінці комплексу можна запропонувати дітям у положенні стоячи поклати ступнею маленькі м'ячі, кульки, каштани та ін. Також доцільно виконати елементи самомасажу (погладжування, розминання та розтирання рук, ніг, грудей) та елементи точкового масажу біля носа, за вухами, над бровами. Перед виконанням основних рухів, особливо перед тими, які потребують уваги (киданням м'яча, мішечків у ціль чи на дальність), варто запропонувати дітям вправи для зосередження та уваги (подивитися праворуч, ліворуч, угору, вниз).

Досить ефективними серед оздоровчих технологій терапевтичного спрямування є впровадження у процеси життєдіяльності дитини арттерапевтичних технік, піскової терапії, казкотерапії, ігрової терапії, сміхотерапії; музичної терапії; кольоротерапії тощо.

Впровадження в систему роботи дошкільних закладів інноваційних технологій з фізичного виховання таких як: пісочна терапія, фітбол-аеробіка

(гімнастика), ігровий стретчинг, дитяча йога, степ-аеробіка, глайдінг, роуп-скіппінг, елементи театру фізичного виховання М. Єфименка на заняттях з фізкультури та в руховому режимі для дітей, є також досить ефективним доповненням до державних програм [1].

Ігри з піском (піскова терапія) – одна з форм природної активності дитини. Саме тому треба використовувати пісочницю, проводячи корекційні, розвивальні та навчальні заняття.

Використання м'ячів-ф'єтболів дозволяє збільшити рухову активність дітей упродовж дня. Ключова особливість заняття з ф'єтболом – нестабільна опора, яка постійно змушує дитину зберігати рівновагу в позиції сидячи на м'ячі, включати в роботу різні групи м'язів. Робота на рухливому м'ячі, ускладнюється тим, що дитина змушена балансувати, щоб втриматися на ньому.

Ігровий стретчинг – оздоровча методика, що передбачає використання комплексів взаємопов'язаних ігрових ситуаційних вправ, спрямованих на розвиток гнучкості тіла, збільшення рухливості суглобів та розтягування м'язів, зміцнення хребта, профілактику плоскостопості. Заняття дитячою йогою доповнюють оздоровчу програму ігрового стретчингу та допомагають підтримувати тонус дитячого організму, знімати стрес, зміцнювати здоров'я й позбавлятися напруження. Йога для дітей допомагає підвищити рівень енергії, покращити опір хворобам. Є багато видів йоги, але з дошкільниками найчастіше і найдоцільніше проводити заняття з хатха-йоги. Дітям дуже подобається займатися цими вправами.

Таким чином сучасні фізкультурно-оздоровчі технології сприяють створенню сприятливих соціально-психологічних та педагогічних умов для фізичного й інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку в умовах ДНЗ, що є своєрідною запорукою створення здоров'язберігаючого середовища, тобто середовища, в якому дитині приємно і безпечно знаходитися, що стимулює її розвиток, забезпечує комфортні умови для формування здоров'я і є оптимальним для її зростання.

Список використаних джерел:

1. Лущик І.В. Зростає здоровою, дитино / І.В. Лущик. – Х. : Основа, 2008. – 203 с.
2. Загородня Л.П., Тітаренко С.А., Барсуковська Г.П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку / Л.П.Загородня, С.А.Тітаренко, Г.П.Барсуковська. – Суми : Університетська книга, 2011. – С. 115–117.
3. Поліщук О.В. Педагогічні технології супроводження процесу фізичного виховання дітей дошкільного віку / О.В.Поліщук. – Умань : СПД Жовтий, 2014. – 144 с.

РОЛЬ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Єгоричева Світлана Борисівна

д.е.н., професор

Полтавський університет економіки і торгівлі

Банківський сектор відіграє надзвичайно важливу роль у підтриманні будь-якого типу економічного розвитку, оскільки забезпечує суб'єктів підприємництва додатковими фінансовими ресурсами, здійснюючи трансформацію капіталу за обсягами та строками, просторову його трансформацію та трансформацію фінансових ризиків.

Впровадження ж концепції сталого розвитку у діяльність банків може відбуватися за двома напрямками. По-перше, банки як господарюючі суб'єкти, які дотримуються доктрини корпоративної соціальної відповідальності, починають приділяти особливу увагу екологічним аспектам своєї діяльності та брати участь у соціальних ініціативах, що позитивно впливають на добробут людей, зокрема, через підвищення їх фінансової грамотності. По-друге, банки активно інтегрують ідеї сталого розвитку у свою основну діяльність, створюючи та пропонуючи клієнтам продукти й послуги, що сприяють збереженню навколишнього середовища.

Варто зазначити, що банки відносно недавно звернулися до екологічної складової власної діяльності, оскільки фінансовий сектор вважається досить дружнім до навколишнього середовища. Лише у 1992 році у рамках Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) була ухвалена Заява фінансових інститутів щодо навколишнього середовища та сталого розвитку [1], яку на даний час підписали більше 200 банків, страхових компаній та інвестиційних фондів. Фінансові інститути зобов'язувалися інтегрувати екологічну складову у процеси внутрішнього розвитку, послуги, управління активами, ризик-менеджмент, оприлюднювати екологічні звіти та розповсюджувати кращу практику у цій сфері.

Для сприяння сталому розвитку найбільш активні у цьому відношенні зарубіжні банки, серед яких *Deutsche Bank*, *UBS*, *BBVA*, *Barclays* та інші, навіть створюють департаменти з охорони навколишнього середовища, а також впроваджують цілісні системи екологічного менеджменту. Більш того, у Німеччині створені й успішно діють екологічні банки, які, будучи банками земель, розробляють стратегічні плани розвитку екосистем регіонів.

Екологічне вдосконалення бізнес-процесів у банківських установах відбувається через запровадження електронного документообігу, застосування в інформаційній сфері технології віртуалізації, яка дозволяє зменшити кількість робочих станцій і серверів, а також придбання енергозберігаючої техніки. У банківській практиці набуває поширення так зване «зелене» або біопозитивне будівництво, коли банківські офіси стають все більш екологічно чистими. Свідченням лідерства фінансових інститутів у цій справі є той факт, що хмарочос головного офісу *Bank of America*, збудований у 2010 р., був визнаний найбільш екологічною будівлею світу.

Говорячи про роль банків у підвищенні фінансової обізнаності населення, що надає людини впевненості в управлінні своїми коштами й дозволяє примножити власний добробут, варто зазначити, що такі вітчизняні банки, як Мегабанк, ОТП Банк, Приватбанк, ПроКредит Банк, Укрсиббанк, Укрсоцбанк та деякі інші вже тривалий час здійснюють випуск інформаційних бюлетенів та

газет з описом банківських продуктів, консультують клієнтів, проводять для них семінари, інші інформаційні заходи. Наголошуючи на необхідності забезпечення зрозумілості банківських послуг, вони розпочали спеціальні, у т.ч. онлайн освітні програми для школярів, студентів, пенсіонерів. Установи цих банків приділяють багато уваги формуванню у населення культури заощаджень, у тому числі, шляхом відзначення Всесвітнього дня заощаджень та проведення заходів у рамках щорічного Тижня фінансової грамотності.

Стимулюючи залучення депозитів, деякі зарубіжні банки відкривають так звані «рахунки з призначенням» (англ. *destination accounts*) й надають право вкладникам самим вибирати об'єкти інвестування їх коштів, якими є компанії, що грають позитивну роль у збереженні довкілля. Так, другий за розмірами французький кооперативний банк *BCPE Group* пропонує унікальні ощадні рахунки *CODEVAir*, кошти яких використовуються виключно на фінансування екологічного будівництва.

Банки активно пропонують, насамперед, для сегмента малого та середнього бізнесу, цільові позики, які спрямовуються на розробку екологічних технологій, виробництво обладнання для енергозбереження та екологічно чистих продуктів тощо. Новим напрямом ризик-менеджменту стало врахування екологічних ризиків через встановлення суворіших вимог до відбору потенційних позичальників та скринінгу їх інвестиційних проектів з точки зору впливу на навколишнє середовище. При здійсненні проектного фінансування банки орієнтуються на так звані «Принципи екватора», що визначають засади відповідального фінансування [2].

Серед кредитних послуг для фізичних осіб необхідно виділити кредитування на будівництво екологічного житла, а також на встановлення економічних систем опалення, водопостачання, автономного енергопостачання тощо. Екологічне автокредитування передбачає купівлю гібридних автомобілів або авто з пониженими викидами вуглекислого газу. Банки також надають можливість клієнтам інвестувати кошти у фонди, активи яких формуються виключно з цінних паперів компаній, які турбуються про збереження

навколишнього середовища або розробляють екологічні технології та методи виробництва відновлюваних видів енергії.

Отже, банки у сучасних умовах стають активними учасниками реалізації концепції сталого розвитку, що не лише покращує їх репутацію, а й дозволяє створювати нові джерела доходів, позитивно впливаючи на їх фінансову стабільність.

Список використаних джерел

1. UNEP Statement by Financial Institutions on the Environment & Sustainable Development [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unepfi.org>.
2. Equator Principles: Environmental & Social Risk Management for Projects [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.equator-principles.com/>.

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Кирилюк Ірина Миколаївна

к.е.н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Сучасні умови розвитку економіки вимагають широкого використання новітніх технологій організації та ведення бізнесу. Стрімкий розвиток туризму стимулює використання усіх можливостей для покращення управління цим процесом з метою залучення більшої кількості туристів.

Завдання з реалізації інновацій займають чільне місце в загальній системі чинників, які визначають інвестиційну привабливість туристичного підприємства. Реалізація інноваційних та інвестиційних проектів підвищує ефективність господарської діяльності, якість виробленої продукції і її конкурентоспроможність на ринку, що забезпечує посилення інвестиційної привабливості туристичного підприємства.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає інновації як новостворені і вдосконаленні конкурентоспроможні технології, продукцію або

послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери; а інноваційну діяльність – як діяльність, що спрямована на вирішення і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. [2].

Інновації в туризмі мають впроваджуватися як системні заходи, які мають якісну новизну й приводять до позитивних зрушень, що забезпечують стійке функціонування й розвиток галузі в регіоні. Згідно до положень Генеральної угоди по торгівлі послугами (ГАТС), в туристичній сфері розвивається інноваційна діяльність за трьома напрямками:

1. Організаційні інновації пов'язані із розвитком підприємства і туристичного бізнесу в системі і структурі управління, включаючи реорганізацію, укрупнення, поглинання конкуруючих суб'єктів на основі новітньої техніки і передових технологій, система підвищення кваліфікації тощо.

2. Маркетингові інновації, які б дозволяли охопити потреби цільових споживачів або приваблювати не охоплених на даний період часу клієнтів.

3. Продуктові інновації, направлені на зміну споживчих якостей туристичного продукту, його позиціонування, які б давали конкурентні переваги [3, с. 134].

Основними функціями інновацій є:

– залучення у виробництво нових продуктивних сил, сприяння підвищенню продуктивності праці та ефективності виробництва, скорочення різного роду витрат;

– підвищення рівня життя людини і суспільства в цілому за рахунок різноманітності і якості виробленої продукції і послуг, задоволення потреб населення;

- сприяння підтримці рівноваги між попитом і пропозицією, між виробництвом і споживанням;

- результат застосування творчих можливостей і знань конкретної особистості, людського інтелекту, що, у свою чергу, стимулює подальше зростання творчої діяльності [1].

До основних принципів інновацій у туризмі відносять: принцип науковості; принцип системності; принцип відповідності інновації потребам туристів; принцип позитивності результатів; принцип іманентності інвестиційним процесам; відповідність інноваційної діяльності і її результатів (нововведень) рівню розвитку суспільства; принцип зв'язності; принцип безпеки.

Основними напрямками інноваційної діяльності туристських підприємств є:

- використання нової техніки і технологій надання традиційних послуг;
- використання нових туристських ресурсів;
- зміни в організації виробництва і споживання туристських послуг;
- виявлення й використання нових ринків збуту туристських послуг.

Для ефективного здійснення інноваційної діяльності в Україні не створенні відповідні умови через проблеми фінансового, політичного, правового, організаційного характеру, які постають на шляху масової реалізації інновацій.

Важливою умовою для впровадження інновацій є застосування у сфері туризму ефективної системи маркетингу, збуту і сервісу, що забезпечує зв'язок підприємства з кінцевим споживачем з метою постійного виявлення нових явних і прихованих потреб споживачів щодо якості продукції, товарів, робіт і послуг. Ця умова є визначальною оскільки успіх мають лише ті нововведення, які надають кінцевому споживачу нових вигод.

Однак у сфері проведення подібних досліджень можна відзначити не тільки загальний дефіцит інформації, але й наявність певних специфічних умов,

пов'язаних з поточним станом туристичної галузі, викликаних великою кількістю гравців на ринку і, безумовно, перетинанням сфер їх інтересів.

Інноваційний шлях розвитку в сфері туризму неможливий без здійснення державної підтримки, зокрема:

1. Пряма участь держави у реалізації спеціальних цільових програм і асигнування регіональних, місцевих органів влади; створення великих національних центрів (лабораторій), які знаходяться на бюджетному фінансуванні і безкоштовно надають отримані знання широкого кола потенційних користувачів.

2. Надання субсидій і грантів для здійснення науково-дослідних робіт у сфері туризму та супутніх галузях.

3. Забезпечення приватним підприємствам і особам сприятливих умов для науково-технічних розробок, а також розвитку інвестиційних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Инновационный процесс – связующее звено между наукой и бизнесом. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://034-kommentarii/04317-innovacionnii-process-svyazuqshee-zveno-mezhdu-naukoi-i-biznesom.html>.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність». – ВВР України, 2002. – № 36. – С. 266.

3. Новиков В. С. Инновации в туризме / В. С. Новиков – М. : ИЦ : Академия, 2007. – 208 с.

КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ПРОЦЕССЕ ДИРИЖЕРСКО-ХОРОВОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ

Козий Ольга Михайловна

к. п. наук, ст. преподаватель Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины

Современные условия развития общества, глобализация и мощная информатизация образовательного пространства требуют поиска более эффективных подходов к выполнению заданий высшей школы по формированию культуры личности будущего учителя, «человека высокой образованности и культуры, квалифицированного специалиста, способного к творческому сотрудничеству, профессиональному развитию, мобильности в освоении и внедрении новейших наукоемких и информационных технологий, формированию трудовой и нравственной жизнеутверждающей мотивации, активной общественной и профессиональной позиции; обучению основным принципам построения профессиональной карьеры и т.д. »[3, 3].

Новая ступень значительно более высокого профессионального уровня педагогического образования определяется освоением более глубоких знаний методологии образования и обогащением психолого-педагогической культуры выпускников высших учебных заведений педагогического профиля. Представители теоретического направления педагогического образования на протяжении многих веков отыскивали наиболее эффективные подходы, методы и принципы обучения с целью обеспечения эффективности, информативности и продолжительности накопления определенных знаний, сохранения их качественных и оригинальных характеристик.

Теоретические и методические аспекты в музыкально-педагогическом образовании и эстетическом воспитании молодежи осуществляли: Е. Абдулин, А. Авдиевский, Л. Аржачникова, А. Болгарский, Л. Ващенко, И. Гадалова, Л. Коваль, В. Лебедев, Л. Масол, Т. Надолинська, В. Орлов, А. Отич, А. Рудницкая, А. Соколова, А. Соловьев, О. Щелокова.

Культурологический подход дирижерско-хорового обучения будущих учителей музыки предусматривает такое содержательное наполнение учебного процесса, в результате которого искусство воспринимается учениками как культурная ценность, как достояние развития мировой культуры [4,152].

Мотивация нововведений формируется под воздействием не столько внутренних сил учебного процесса, сколько благодаря осознанию сущности внешних факторов, в частности, уровнем и особенностями развития современной художественно-эстетической и психолого-педагогической культуры. Культурологический подход призван нивелировать противоречия между образовательно-профессиональными потребностями студентов и требованиями общества к ним и к переменным социальным ситуациям. Он способствует ориентированию учебно-воспитательного процесса на адаптивные нововведения, дало возможность повысить эффективность профессиональной подготовки.

Механизмом обеспечения культуросоответствия художественного образования выступает такое его направление, которое преодолевает узкоспециализированные представления студентов о искусстве как необходимом компоненте общей культуры человечества, трактует искусство как «фактор расширения познавательных возможностей личности, развития его мировоззренческих установок, активизации его внутренней эмоциональной жизни, как средство психологической разрядки и восстановления духовных сил»[4, 117]. Личность будущего учителя развивается не только на основе усвоенной им культуры, но и пополняет ее новыми элементами культуры. В связи с этим усвоения культурных ценностей является развитием самого человека и становление его как личности. Культурологическая направленность художественного обучения предполагает выяснение содержания художественного произведения с учетом истории его создания, рефлексивного узнавания авторских замыслов, выявление художественно-стилевых признаков искусства. С этой позиции можно рассматривать художественное образование как средство формирования и развития культуры студентов.

Культурологический подход определяет соотношение между образованием и культурой как средой, в которой студент выступает культурным человеком. Это означает, что культурное ядро содержания образования состоит из общечеловеческих, общенациональных и региональных ценностей культуры, а отношение к студенту должно определяться, исходя из понимания его как свободной, целостной личности, способной к самостоятельному выбору ценностей, «самоопределение в мире культуры и самореализации своих творческих способностей» [5, 39].

По мнению Ю. Борева, уровень эстетического развития общества в целом характеризуется отношением к культурным ценностям прошлого, умением их хранить, воспринимать как художественную ценность. Ведь процесс рассмотрения событий современной художественной культуры требует от будущих учителей музыки выявления некоторых механизмов и связей, которые необходимы для внедрения культурологических знаний для анализа и оценки окружающих явлений [2, 609]. Итак, культурологическая направленность художественного обучения, отражает гуманистическое направление содержания дирижерско-хорового образования учителя музыки как руководителя школьных хоров, обеспечивает включение детей в социокультурную деятельность.

Использование культурологического подхода в процессе изучения дирижерско-хоровых дисциплин связано с показом (демонстрацией) вокально-хорового произведения на занятиях по дирижированию, хорового класса и предполагает не только мануально-графическое его представления, но и проникновенно-эстетическое, вокально-эмоциональное исполнение, что в общем виде относится к художественной трактовке музыкального произведения. Поэтому очень важно сформировать у студента-музыканта психологическую установку на культурологическое, творческое использования знаний, навыков, умений в процессе исполнения музыкального произведения, и помогает исполнителям лучше понять и воспроизвести его содержание, а окружающим целостно воспринимать произведение музыкального искусства.

Применение культурологического подхода в музыкально-педагогической практике студентов в процессе изучения дирижерско-хоровых дисциплин помогает эффективнее синтезировать вокально-технические навыки в соответствии с образно-интонационными особенностями музыкальных произведений, значительно расширяя творческие возможности студента-музыканта, развивая креативные способности студента, образное мышление, помогает найти новые интерпретационные грани раскрытия художественно-образного содержания музыкального произведения.

Литература:

1. Андрущенко В.П. Художественное образование в системе формирования педагога XXI века / В. П. Андрущенко // Научный журнал НПУ имени М. П. Драгоманова – Серия 14. Теория и методика художественного образования: сб. науч. работ. – Вып. 1 (б). – М.: НПУ, 2004. – С. 3-5.
2. Боров Ю.Б. Общение с искусством // Эстетика / Юрий Борисович Боров. – Ростов н / Д: «Феникс», 2004. – С. 606-674.
3. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті. Програми розвитку ООН и Міжнародного фонду «Відродження» // Шкільний світ, 2001. – С. 3-4.
4. Петрушин В. И. Музыкальная психология: учеб. пособие для студ. и препод. / Валентин Иванович Петрушин. – М.: Гуманитарно-издательский центр ВЛАДОС, 1997. – 384с.
5. Юрчак В. В. Актуальные вопросы музыкально-теоретической подготовки будущего учителя: метод. рек. для препод. исск. ф-тов пед. ун-тов / В. В. Юрчак. – Кировоград: КГПУ им. В. Винниченко, 2006. – 44 с.

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

Котловий Сергій Анатолійович
кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри соціальних технологій,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Для успішного соціального розвитку суспільства в умовах сьогодення дуже важливо зосередити увагу на вирішенні проблем забезпечення соціальних гарантій і соціального захисту дітей та учнівської молоді, створенні умов для їх адаптації в соціальному середовищі: сім'ї, шкільному колективі, територіальній громаді. Ці завдання можуть бути успішно вирішені лише за умови створення дієвих та ефективних у своїй діяльності соціальних служб, активної участі в соціально-педагогічній роботі фахівців соціальної сфери та власне користувачів соціальних послуг.

Вітчизняна соціально-педагогічна парадигма, враховуючи особливості суспільно-економічного розвитку, має базуватися на інтеграції зусиль, засобів і можливостей різних державних та неурядових організацій на всіх рівнях, і в першу чергу, на рівні територіальної громади, з метою проведення соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю, організації заходів щодо залучення членів громади до вирішення власних проблем, сприяння їхній активній участі у суспільному житті.

На формування громадянського суспільства вказує також розвиток місцевого самоврядування територіальних громад, тому органи місцевого самоврядування є важливим соціальним інститутом, який повинен сприяти громадянській соціалізації членів своєї громади.

Зараз соціально-педагогічна робота в різних соціальних інститутах, етнічних та територіальних громадах набуває все більшого значення. Впродовж останніх років пріоритетним об'єктом дослідження стала територіальна громада як соціальне середовище, місце соціального буття дітей і учнівської

молоді та фактор їх соціалізації.

Як і в Україні, багато громад в усьому світі занепокоєні загостренням соціальних та економічних проблем, що погіршують соціальне становище дітей та учнівської молоді. Спеціальні урядові програми, націлені на їх вирішення, не дають очікуваних результатів.

В Україні негайного вирішення потребують проблеми соціального сирітства, злочинності неповнолітніх, наркоманії та інших залежностей серед молоді, насильство щодо дітей, погіршення стану їхнього здоров'я та багато інших соціальних проблем. Стає більш чітким розуміння, у тому числі на рівні територіальної громади, що ці проблеми є не ізольованими, а глибоко взаємопов'язаними.

Питанням роботи в громаді як складовій діяльності соціального педагога та соціального працівника присвячені окремі праці Т.Алексєєнко, І.Зверєвої, А.Капської, Т.Семигіної, В.Сидорова. Актуальною ця проблематика є і для російських науковців, зокрема О.Воронцової, С.Гіля, Л.Гнусаревої, Л.Оліфіренко, С.Павлова та інших. Проте найбільш повно проблема соціальної роботи в громаді розкрита у працях зарубіжних авторів Г.Брагера, Д.Боп, М.Боп, М.Майо, М.Пейна, А.Твелвтріза, П.Тейлора та інших.

На нашу думку, важливим є твердження О.Батанова, який відзначає, що незважаючи на наявність цілої низки спільних характеристик, кожна територіальна громада, «при ретельному розгляді виступає у вигляді специфічної системи, зумовленої історичними, національно-культурними, соціально-економічними, демографічними та іншими особливостями, що і зумовлює територіальну диференціацію їх функцій» [1, 11].

Однією з необхідних умов здійснення соціально -педагогічної роботи в громаді є її ресурсне забезпечення. Цей вид діяльності неможливо уявити поза зв'язком із необхідними для її проведення ресурсами. Ресурсний потенціал соціально-педагогічної Роботи постійно видозмінюється, появляються нові види ресурсів, динамічно розвивається існуюча ресурсна база. Зазначимо, що практично всі об'єкти та явища, які оточують людей, являють собою ресурсний

простір або ресурсну базу.

Для соціально-педагогічної діяльності, де досить часто відбуваються складні взаємовідносини багатьох людей, необхідні ресурси різної природи. Так, у більшості випадків, щоб реалізувати намічені плани змін в інтересах дітей та молоді на рівні територіальної громади, потрібні, окрім ресурсів, якими володіє громада, також такі, що необхідно залучати зі сторони.

Найчастіше доступні для використання в соціально-педагогічній роботі ресурси класифікують за такими основними групами: фінансові; матеріальні ресурси; людські ресурси; інтелектуальні ресурси (законом) [2, 5]. Доцільно брати до уваги ресурси особистості (здоров'я, витривалість, переконання, самоконтроль, психологічні характеристики) та ресурси соціального середовища, представлені системою соціальної підтримки людини [3, 38].

Таким чином, важливість соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю на рівні територіальної громади обумовлюється сьогодні такими чинниками: змінами у сфері суспільного розвитку; досягненнями соціально-педагогічної діяльності за останнє десятиліття; наявністю окремих нормативно-правових документів щодо організації соціально-педагогічної роботи на місцевому рівні.

Список використаної літератури

1. Батанов О.В. Функції територіальних громад як суб'єктів місцевого самоврядування в Україні : Автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.02 [Електронний ресурс] / О.В. Батанов; НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., – 2000. – 21 с.

2. Беспалько О.В. Принципи соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді / О.В. Беспалько // Соціальна робота і сучасність: теорія та практика: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (18-19 травня 2006 р. м. Київ). – К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2006. – С.11-12.

3. Климанська Л. Про громаду та її соціальний капітал. Режим доступу: [http:// www.dialog.lviv.ua/socialpartnership/articles/5/](http://www.dialog.lviv.ua/socialpartnership/articles/5/).

РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖНОГО И ДЕТСКОГО ТУРИЗМА В УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Кравченко Леся Васильевна

к.пед.н., доцент

*Уманский государственный педагогический университет
имени Павла Тычины*

Будущее каждого государства - это его подрастающее поколение. Дети и подростки составляют 21,5%, или около 11 млн человек всего населения Украины. Исходя из этого, возникает необходимость выработки системного подхода к проведению молодежной политики, содействие духовному и физическому развитию подрастающего поколения, воспитание у него чувства общественного сознания и патриотизма. Одним из вариантов решения этой задачи есть развитие детского и молодежного туризма.

Согласно закону Украины "О туризме" государство провозглашает туризм одним из приоритетных направлений развития экономики и культуры и создает условия для туристической деятельности. Среди основных целей государственного регулирования в сфере туризма является обеспечение доступности туризма и экскурсионных посещений для детей, молодежи, пожилых людей, инвалидов и малообеспеченных граждан путем введения льгот для этих категорий [2].

Молодежный и детский вид туризма - это особый вид туризма, который способствует улучшению национально-патриотического воспитания, возрождению духовности, формированию гармонично развитой личности, расширению ее мировоззрения и пропаганды здорового образа жизни среди молодежи. И обязанностью государства является максимальное содействие этому виду туризма для всестороннего воспитания будущего поколения.

Характеризуя детский и молодежный туризм в современной Украине, можно отметить то, что на сегодняшний день развитие этого сегмента туристического рынка не достигло своего максимального развития. В первую очередь это связано с недостаточным уровнем формирования туристической

инфраструктуры данного вида туризма как в функциональном, так и в региональном аспектах. А также недостаточно активным привлечением учащейся и студенческой молодежи к туристическо-краеведческой деятельности [3].

Детско-юношеский туризм - это средство гармоничного развития подростков и юношей, реализуемое в форме отдыха и общественно полезной деятельности, характерным компонентом которого является путешествие (экскурсия, прогулка, поход, экспедиция).

Вполне понятно, что сегодня организовывать детские и молодежные туры очень непросто.

Современное подрастающее поколение гораздо прихотливее, в его сознании уже появились определенные стандарты и требования. Далеко не все украинские туристические фирмы имеют среди своих предложений услуги для детей и молодежи. Подготовка таких услуг - достаточно кропотливое дело, а чтобы иметь экономический эффект от него, нужно вложить гораздо больше, чем в организацию тура для взрослых. К тому же специфика работы с детьми в экскурсионных и туристических поездках накладывает, кроме всего прочего, огромную моральную ответственность на организатора.

Безусловно, финансовые вложения в детско-юношеский туризм являются инвестициями долгосрочными, и не сулящими быстрой прибыли, но это инвестиции в достойное будущее нашей страны и кроме обычной финансовой отдачи можно рассчитывать на выгоду от важного и ценного результата - духовного и физического оздоровление нации.

На сегодня в Украине наиболее развитыми есть два вида детского и молодежного туризма: внутренний туризм (экскурсии для школьников, спортивный туризм (спортивно-туристские соревнования, самостоятельные школьные обмены, познавательные и рекреационные детские туры на коммерческой основе, оздоровление и отдых в детских лагерях) и выездной туризм (организация международных обменов, образовательные, деловые и поощрительные выезды для талантливых подростков, победителей творческих

конкурсов, олимпиад, познавательные и рекреационные туры на коммерческой основе, выезды в международные молодежные и детские центры, лагеря) [1].

В первую очередь, развитие детского и молодежного туризма в Украине должно быть тесно связано с разработками, направленными на освоение и возрождение туристического потенциала регионов Украины. Благодаря природным особенностям в Украине можно развивать все виды отдыха, которые могут заинтересовать молодых людей: конный, пешеходный, велотуризм, сельский, эко- и этнотуризм, дайвинг, кайт- и виндсерфинг, спелеотуризм, альпинизм и многие другие.

Имея такой потенциал в туристической отрасли для воссоздания в стране массового молодежного и детского туризма необходимо решать следующие задачи: способствовать внедрению спортивно-оздоровительного и детско-юношеского туризма в систему образовательных учреждений любых типов, в спортивно-оздоровительных лагерях, на базах рекреационно-реабилитационного типа, учреждениях санаторно-курортного профиля, на предприятиях и организациях, по месту жительства населения; содействовать введению в действие комплекса конкретных нормативно-правовых мер, усиливающих ответственность общества и государства за состояние и степень развития социального туризма; усилить сотрудничество государственных и частных форм управления туризмом в Украине; ввести скидки на проезд по железной дороге для туристских групп детей и учащейся молодежи; способствовать развитию материально-технической базы, созданию и реконструкции имеющихся баз, комплексов, центров туризма и многие другие. Ведь молодежные и детские туры по отечественным историческим местам способствуют укреплению у молодого поколения украинцев чувства патриотизма и гордости за свою страну.

Использованные источники:

1. Колотуха О. В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як специфічна територіальна рекреаційна система / О. В. Колотуха // Культура народів Причорномор'я: науч.журнал. – 2002. – Вып. 36. – С. 283–288.

2. Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року : схвалено Указом Президента України від 10 серпня 1999 року N 973/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/973/99>

3. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні : навч. посібник / В. К. Федорченко, Т. А. Дьорова ; передм. В. А. Смолія. – К. : Вища шк., 2002. – 195 с.

ANALYSIS OF GREEN MARKETING IN SAUDI ARABIA: A PROPOSED MODEL

Dr Anna Khan¹ & Dr Tauseef Z Siddiqui²

1-Assistant Professor, Dept. of Business Administration, CCD, University of Dammam, KSA

2- Sustainability Specialist, SABIC, KSA

ABSTRACT

Over a period of time there has been an increase in environmental consciousness world over (Shlegelmilch & Diamantopoulos, 1996). Numerous environmental disasters in the late 1980s placed environmentalism in the spotlight. Among these were the Exxon Valdez Oil Spill in Alaska, decimation of Germany's Black Forest by acid rain and release of toxic chemicals in the Rhine River (Ottman, 1998). The Gulf War Oil spill, the Kuwait Oil fires and the corresponding black rain in parts of Asia and Europe (Smith, N.D) has been one of the major disasters in the Gulf region. These environmental ills were further aggravated by problems caused by the world's growing population. These included damages inflicted by consumption on the earth's ecosystem. Most notable of these were air and water pollution, consumer solid waste and garbage disposal (Ottman, 1998). Environmentalists such as Al Gore (2000) and Thomas Friedman (2008) have advocated the need to preserve the environment. This holds especially true in the case of Saudi Arabia, a country primarily ruled by one of the highest rates of per capita consumption of fossil fuels,

water and other resources. The present paper proposes a model focuses on the attitude behavior link w.r.t environment and consumption. Observing the consumption patterns of Saudi Arabia, the author has suggested a study to understand the environmental attitude and behavior of the Saudi consumer.

Key Words: Environment, Saudi Arabia, Green Marketing, Attitude, Behavior

INTRODUCTION

Over a period of time there has been an increase in environmental consciousness world over (Shlegelmilch & Diamantopoulos, 1996). Numerous environmental disasters in the late 1980s placed environmentalism in the spotlight. Among these were the Exxon Valdez Oil Spill in Alaska, decimation of Germany's Black Forest by acid rain and release of toxic chemicals in the Rhine River (Ottman, 1998). These environmental ills were further aggravated by problems caused by the world's growing population. These included damages inflicted by consumption on the earth's ecosystem. Most notable of these were air and water pollution, consumer solid waste and garbage disposal (Ottman, 1998). Environmentalists such as Al Gore (2000) and Thomas Friedman (2008) have advocated the need to preserve the environment.

As a result, environmentalism has been viewed as the next cold war (Fuller, 1999). While a huge sum has been spent on the threat by communism, something which was tentative, a similar approach should be adopted for environment, as a threat to the ecosystem, uncertain yet pressing. Since economic progress and environmental quality are interrelated, there is a need to face this challenge. The need to face this challenge head-on has translated into marketing opportunities. Thus, the implication of all this for the present and future practice of marketing are enormous (Fuller, 1999).

The environmentally interested and socially aware consumer appeared in the West in the late 1960s and early 1970s, partly as a consequence of general distrust in the society, industry and modern technology, partly as a resultant of the first oil crisis

(Grunert & Juhl, 1995). Over the years a majority of consumers have realized that their purchasing behavior had a direct impact on many ecological problems. This has lead to an increase in the green or environmental friendly products in the market, which have the least impact on the environment. Some studies even indicate that green consumers are willing to pay more for the ecologically friendly products (Coddington, 1993).

ENVIRONMNETALISM IN SAUDI ARABIA

According to Taher & Hajer (2014), in their book *Energy & Environment in Saudi Arabia: Concerns Opportunities*, "Saudi Arabia is the largest country in the Gulf Cooperation Council (GCC) region in terms of the size of the economy and demography, with a GDP of SAR 2,163 billion (US\$ 577.6 billion) and total population of 28 million people in 2011. Relative to the countries in the GCC region, Saudi Arabia accounts for 42% and 65% of regional GDP and population, respectively. As a result, Saudi Arabia also faces serious environmental issues in the region. This is to be expected because empirical evidence from elsewhere around the world suggests that, up to a point, environmental pollution is positively correlated with the level of economic activity or industrial development".

Further, the environmental protection issues in Saudi Arabia go hand in hand with natural resource development. Saudi Arabia's vast petroleum reserves have provided the country with significant economic wealth. As a result, environmental protection in Saudi Arabia is viewed with an eye towards the development of the country's oil and gas reserves.

The Saudi government has realized this and is taking measure to conserve the environment. In March, 2008, the Presidency of Meteorology and Environment (PME) declared a new rule for construction companies to comply with the new water, air and noise pollution standards. This was done to protect the Saudi health and natural resources (McCullough,2014) . Al Bawaba Business, an online news portal,

reported in 2000 a number of facts regarding Saudi and environment, some of them being,

- 1) Saudi Aramco, a major government owned oil company, in 1997, started a study with the King Fahd University of Petroleum & Minerals to map the shallow lying marine habitats along the Red sea, in order to avoid damaging off shore activities.
- 2) Unleaded Gasoline was introduced in the country in 2001, to help aid in the reduction of air pollution.
- 3) In July 1999 the Saudi Consolidated Electric Company announced that all service and repair workshops in the city of Jubail, including some at the Jubail Industrial City itself, would be relocated to a new site outside the residential areas and far from the city zones in order to protect the population from pollution and hazardous waste.
- 4) The Bioassay Toxicity Testing Program, the first of its kind in the region, tests the effect of drilling muds on laboratory-raised kin of the Gulf shrimp. The study has helped in the development of nontoxic drilling muds. Aramco has also worked with the National Commission for Wildlife Conservation and Development to plant mangrove trees along the Persian Gulf coastline of the Ras Tanura Peninsula, providing a nursery for fish and shrimp, and expanding the biological habitat in Tarut Bay.

The Kingdom's recently unveiled Vision 2030, which lays emphasis on Environmental protection. It mentions achieving environmental sustainability as one of the major goals. The document released clearly mentions, *"We will seek to safeguard our environment by increasing the efficiency of waste management, establishing comprehensive recycling projects, reducing all types of pollution and fighting desertification. We will also promote the optimal use of our water resources by reducing consumption and utilizing treated and renewable water. We will direct our efforts towards protecting and rehabilitating our beautiful beaches, natural reserves and islands, making them open to everyone. We will seek the participation of the private sector and government funds in these efforts."*

GREEN MARKETING

The American Marketing Association held its first workshop on 'Ecological Marketing' in 1975. The proceedings from this conference were then combined to form a book on the subject. This became the first ever book on the subject of Green Marketing. The AMA workshop described green marketing as, the study of the positive and negative aspects of marketing activities on pollution, energy depletion and non-energy resource depletion Henion & Kinnear (1976). According to Polonsky (1994), *Green or Environmental Marketing* consists of all activities designed to generate and facilitate any exchanges intended to satisfy human needs or wants, such that the satisfaction of these needs and wants occurs, with minimal detrimental impact on the natural environment. Green marketing is a tool for protecting the environment for the future generation. It has a positive impact on environmental safety. Because of the growing concern of environmental protection, there is an emergence of a new market which is generally described as the *green market*. For companies to survive in this market, they need to go green in all aspect of their business.

Consumers want to identify themselves with companies that are green compliant and are willing to pay a premium for a greener life style. As such, green marketing is not just an environmental protection tool but also, a marketing strategy. Alam, Almotairi & Gadaar have (2012) have observed that one of the reasons the companies adopt to green marketing in Saudi Arabia due to governmental pressure. The companies in Saudi Arabia are feeling the pressure to adopt green, as many of their Western counterparts have already done. Part of it can be attributed to the pressure to conform to governmental regulations community service and self realization on the part of companies. But it would not be wrong to say that green marketing in Saudi Arabia is in infancy.

RELEVANCE OF THE STUDY

Green consumerism is a topic which has gained growing consideration over the years. It can be concluded from the present environmental situation that this attention is only going to increase in the future (Khan, 2014). However, even due to its increasing popularity research in the area has not been popularized in Saudi Arabia. The researches in Saudi Arabia have been confined in giving strategies for green marketing (Alam, Almotairi & Ghadern(2012) or Green Marketing & Brand Equity (Sohail, 2016) though these studies have tried to bring to highlight the green marketing concept in the Arab peninsula Yet they have failed to measure, the effects of green marketing communication over the consumer.

Attitude-Behavior Link, a relationship complex in itself, still needs to be given a proper consideration here. Though researchers have tried to explore the association (Manaktola & Jauhari, 2007; Ishaswini & Dutta, 2010; Jain & Kaur, 2004), none of them have ever tried to introduce a model which can clearly define the correlation between the two. Researchers in developed countries have been working on the green marketing model, and have tried to define various variables and their corresponding impacts (Chan & Lau, 2004; Follows & Jobber, 2000; Khalafatis, Pollard, East & Tsogas, 2001; Laroche & Barbaro-Forleo, 2001). However, extant studies in Saudi seems to be lacking in exploring the *Attitude-Behavior Link* and thus there is an urgent need to explore this relationship so as to understand the mindset of the Saudi consumer. It would be interesting to find the responses of the community which has been projected as having 'wasteful consumer habits' (Hertog & Luciani, 2013)

RESEARCH OBJECTIVES

The objectives of the present study are listed below:

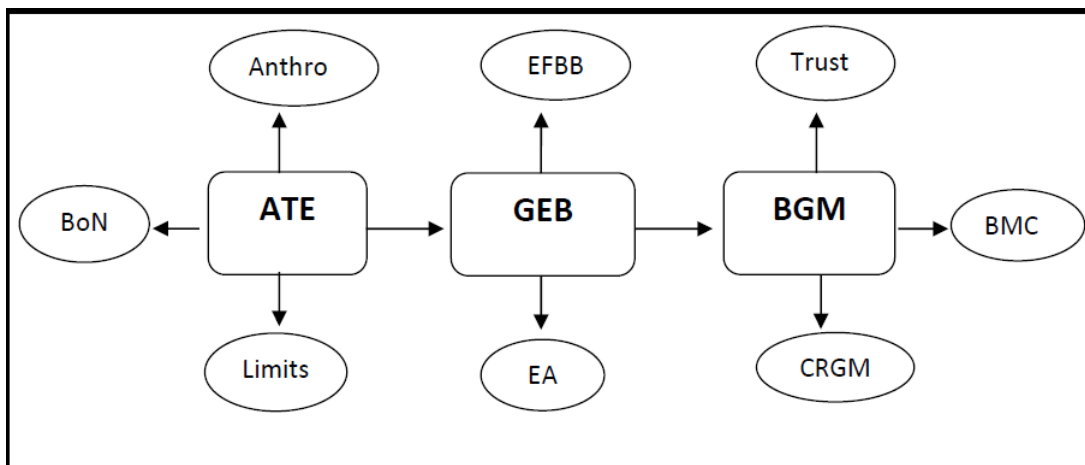
- i) To explore the factors effecting the attitudes and behavior of consumers with respect to environment.

- ii) To modify, refine and cross validate a scale for measuring environmental attitude and behavior which can be used for further researches in the area.
- iii) To propose and test the attitude-behavior link, and suggest a model for green marketing in Saudi.
- iv) To examine the effects of demographics (ex. gender, income and education) on green marketing in Saudi.

CONCEPTUALIZATION OF MODEL AND DEVELOPMENT OF HYPOTHESES

Review of the various models suggested earlier researchers helped identify the gaps in previous models. It was observed that the models developed in the past focused on either willingness to pay more for environmental friendly products or helped in measuring environmental friendly behavior in general. There is also paucity of model for measuring consumer trust in green products and/or consumer attitude towards green marketing. In the light of the drawbacks in existing models and gaps in existing research, the following model was hypothesized.

Fig 1: Conceptual Model

From the review of the extant literature, it was hypothesized that attitude effects behavior (Lauden & Bitta, 1993) with attitude being the most consistent predictor of pro environmental purchasing behaviors (Schlegelmilch, Greg &

Diamantopoulos, 1996; Bui, 2005). It was also found during the review of literature that environmental attitude has also been positively related to pro environmental intentions and behavior (Kim, 2002; Kim & Choi, 2005) as well as green purchase behavior (Kim & Choi, 2005; Grunert & Juhl, 1999; Tilikidou, 2007). Further, in their study, Straughan & Roberts (1999) posited that a person with positive ecological behavior will buy green products more often. And as the positive indication of one's behavior towards environment will increase, the possibility to choose these products will increase subsequently.

Factors pertaining to environmental attitude have been identified from the New Environmental Paradigm. The direct factors considered for the measurement of attitude towards environment are *Anthropocentrism* (ANTHRO) which considers that nature exists primarily for human use and does not hold any inherent value of its own and that humans have the right to modify natural environment to suit their needs; *Balance of Nature* (BoN) which indicates that there is a delicate balance of nature and human interference can jeopardize this balance; and *Limits of growth* (LIMITS) that specifies the equality and development issues, limits to human interference with nature and limits to population growth. with regards to carrying capacity of the earth. The direct factors for General Environmental Behavior included *Environmental Activism* (EA) which comprises behavior like actively searching for information on environmental issues, and taking part in protests in defense of environment and writing to politicians regarding environmental issues. It also includes resource saving activities like cutting down on vehicle use and using own cloth bag for shopping. The next direct factor i.e. *Environmental Friendly Buying Behavior* (EFBB) includes tendency of consumer buying less polluting, environmental friendly, recycled and biodegradable products, as well as products whose packaging causes less harm to the environment. Behavior towards green marketing is affected by the direct factors *Trust in Green Products* (TRUST) and *Consumer Response Towards Green Marketing* (CRGM). Lastly, the third direct factor includes *Better Marketing Communication* (BMC) i.e. an average consumer has less chances for forming an attitude towards green products than non green products, unless they have made a special effort to

know as manufacturers and producers make little or no green claims about the product (Pickett-Baker & Ozaki, 2008).

Group H1 to H10

The following hypotheses were considered for testing the significance of direct paths between i) attitude towards environment (ATE) and balance of nature (BoN), limits of growth (LIMITS), anthropocentrism (ANTHRO). ii) General environmental behavior and environmental activism (EA), environmental friendly buying behavior (EFBB). iii) Behavior towards green marketing (BGM) and trust in green products (TRUST), consumer response towards green marketing (CRGM) and better marketing communications will induce a customer to purchase more (BMC).

H1: Anthropocentrism has a direct and significant influence on Attitude towards Environment.

H2: Balance of Nature has a direct and significant influence on Attitude towards Environment.

H3: Limits of Growth has direct and significant influence on Attitude towards Environment.

H4: Attitude Towards Environment (ATE) has a direct and significance influence on General Environmental Behavior (GEB).

H5: Environmental Friendly Buying Behavior (EFBB) has a direct and significant influence on General Environmental Behavior (GEB).

H6: Environmental Activism (EA) has a direct and significant influence on General Environmental Behavior (GEB).

H7: General Environmental Behavior (GEB) has a direct and significant influence on Behavior towards Green Marketing (BGM).

H8: Consumer's Response towards Green Marketing (CRGM) has a direct and significant influence on Behavior towards Green Marketing (BGM).

H9: Better Marketing Communication (BMC) has direct and significant influence on Behavior towards Green Marketing (BGM).

H10: Trust in a product (TRUST) has a significant and direct influence on Behavior towards Green Marketing (BGM).

RESEARCH METHODOLOGY

The present study is proposed to be descriptive and cross sectional in nature, to be conducted in non contrived settings. The unit of analysis is individual students. The data will be collected with help of a structured close ended questionnaire specifically designed for study and personally administered by the researcher on the consumers in the eastern Province of Saudi Arabia.

The statistical tools and techniques used in this research can be categorized into three groups.

The *first* set of techniques will be used to refine and test the reliability and validity of the research instrument by using Cronbach's Alpha, inter-item correlation, item-total correlation and principal component analysis (Hair *et al.*, 2006; Robinson, Shaver & Wrightsman, 1991; Sekaran, 2003). The *second* set of techniques used was to explore differences between groups by using T-tests and ANOVA (Malhotra, 2005; Sekran, 2003) while the *third* set of technique comprised use of Structural Equation Modelling (SEM) to estimate interrelated dependence relationships (Hair *et al.*, 2006; Khan & Adil, 2013).

LIMITATIONS OF THE STUDY

Saudi Arabia is experiencing multiple environmental problems and consumers are just starting to urge the need for going green. Although the proposed research study would help in understanding the behavior of Saudi consumers towards the buyers, but emphasis would be placed on observing consumers' green consciousness rather than on observing changes in this consciousness. Longitudinal studies, in particular, are needed to understand the development of green consciousness. Therefore, this research study would focus on whether the consumers' positive

environmental attitude is reflected in their behavior and whether they are willing to purchase goods based solely on environmental grounds. We will explore consumers' specific attitudes towards the environment.

The research study would also reveal the importance of future research in exploring the role of government in going green and its effect on consumers' green consciousness. Such research will call for the inclusion not only of consumer behavior studies but also of different fields in Saudi such as public policy, green strategic marketing, and sustainable development because there are country specific factors which may have impact on the measures of green consciousness and factors affecting them.

EXPECTED CONTRIBUTIONS:

1. Qualitative research approaches into green-consumer behaviour will attempt to fulfil current theoretical and practitioner orientated gaps within the area.
2. Adopting a perspective of the “green-marketing” concept offers the potential for a shift in the way that businesses and consumers manage and respond to environmental threat.
3. The study would be of importance for the marketers, who will be able to know how to focus on green issues while marketing their products.
4. The companies will be able to assess better, what the consumer wants. This will help them to manufacture their products according to the consumer's expectations.

REFERENCES

Alam. A, Almotairi, M & Gaadar K. (2012). Green Marketing in Saudi Arabia Rising Challenges and Opportunities, for better future. *Journal of American Science*, 8(11):144-151.

Bui, My. H. (2005). Environmental marketing: A model of consumer behavior. Proceedings of the Annual Meeting of the Association of Collegiate Marketing Educators (22-28). New Orleans, United States.

Coddington, W. (1993). *Environmental Marketing and Strategies for Reaching the Green Consumer*. New York :McGraw Hill

Friedman, T.L. (2008). *Hot, flat, and crowded: Why we need a green revolution – And how it can renew America*. USA: Farrar, Straus & Giroux.

Fuller, D.A (1999). *Sustainable Marketing: Managerial - Ecological Issues*. Thousand Oaks, C.A: Sage.

Follows, S.B. & Jobber, D. (2000) Environmentally Responsible Purchase Behavior: A Test of a Consumer Model. *European Journal of Marketing*, 34(5/6), 723-746.

Gore, Al, *Earth in the Balance: Ecology and the Human Spirit*, 2000-04-22, Houghton Mifflin, Boston, MA, hardcover, 416 pages, ISBN 0-618-05664-5

Grunert, S. C., & Juhl, H. J. (1995). Values, environmental attitudes, and buying of organic foods. *Journal of Economic Psychology*, 16(1), 39-62

Henion, K. E., & Kinnear, T. C. (1976). *Ecological Marketing: volume 1 of educational workshop series, ecological marketing, American marketing association*. University of Wiscosin –Madison: American Marketing Association

Ishaswani., & Datta, S. K. (2011). Pro-environmental Concern Influencing Green Buying: A Study on Indian Consumers. *International Journal of Business and Management*, 6(6), 124-133.

- Jain, S. K., & Kaur, G. (2004). Green marketing: An attitudinal and behavioral analysis of Indian consumers. *Global Business Review*, 5(5), 187-205.
- Kalafatis, S. P., Pollard, M., East, R., & Tsogas, M. H. (1999). Green marketing and Ajzen's theory of planned behaviour: A cross-market examination. *Journal of Consumer Marketing*, 16(5), 441-460.
- Khan, A. (2014). *"Green marketing and Consumer behavior: An Empirical Study"*. (Doctoral Thesis). Aligarh Muslim University, Aligarh
- Laroche, M., Bergeron, J., & Barbaro-Forleo, G. (2001). Targeting consumers who are willing to pay more for environmentally friendly products. *The Journal of Consumer Marketing*, 18(6), 503-519.
- Lauden, D. L. & Bitta, A.L.D. (1999). *Consumer Behavior: Concepts and Applications, Volume 1*. McGraw- Hill
- McCullough, D.G. (2014, May 12). Saudi Arabia's green decree brings hopes of sustainability. *The Guardian Sustainable Business*. Retrieved on 22 March, 2017 from [**https://www.theguardian.com/sustainable-business/saudi-arabia-green-construction-oil-sustainability-environment**](https://www.theguardian.com/sustainable-business/saudi-arabia-green-construction-oil-sustainability-environment)
- Manaktola, K., & Jauhari, J. (2007) Exploring consumer attitude and behaviour towards green practices in the lodging industry in India. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 19(5), 864-877.
- Ottman, J. A., & Terry, V. (1998). Strategic marketing of greener products. *Journal of Sustainable Product Design*, 5, 53-57.

Polonsky, M. J. (1994). An introduction to green marketing. *Electronic Green Journal*, 1(2). Retrieved from: <http://www.escholarship.org/uc/item/49n325b7>

S, Hertog & Luciani, G. (2013). Energy and Sustainability Policies in the Gulf States. In Held, D. & Ulrichson, K. (Eds.), *The Transformation of the Gulf: Politics, Economics and the Global Order*. Oxon, UK: Routledge

Saudi Arabia Environmental Issues -part one (2000, August 28). *Albawaba Business*. Retrieved on 22 March, 2017 from <http://www.albawaba.com/business/saudi-arabia-environmental-issues-part-one>

Saudi Vision 2030, retrieved on 15 March, from vision2030.gov.sa/en/download/file/fid/353

Schlegelmilch, B .B., Bohlen, G. M., & Diamantopoulos, A. (1996). The link between green purchasing decisions and measures of environmental consciousness. *European Journal of Marketing*, 30(5), 35-55.

Smith, D. (N.D) "Persian Gulf War." *Environmental Encyclopedia* . Retrieved March 24, 2017 from Encyclopedia.com: <http://www.encyclopedia.com/environment/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/persian-gulf-war>

Sohail, S (2016). Green Marketing and its impact on consumer brand equity, In ICIE2016-Proceedings of the 4th International Conference on Innovation and Entrepreneurship: ICIE2016. Grant, K.A. & Wise, D (Eds.), Reading, UK: Academic Conferences and publishing limited
International Conference on Innovation and Entrepreneurship

Taher, N. & Hajjar, B. (2014)., *Energy and Environment in Saudi Arabia: Concerns and Opportunities*. Switzerland: Springer International Publishing

AN OVERVIEW OF KEY SUSTAINABILITY MEGA TRENDS IN 21st CENTURY

Dr. Anna Khan¹ & Dr. Tauseef Zia Siddiqui²

¹Assistant Professor, University of Dammam, KSA

²Sustainability Specialist, SAFCO, KSA

ABSTRACT

Offlate several companies are riding on Green bandwagon and are working to evaluate and report Sustainability related performance to the stakeholders. The problems persists in the lack of structured approach and planning process as sustainability should be strategically aligned with the business goals and should not be seen as an isolated initiative, taken just to please the outside world and the stakeholders at large.

On reviewing the current scenario regarding sustainability, the corporate sector can be divided into 4 major sections:

- **The Sustainability Tigers:** the ones who have high commitment towards sustainability and high access to resources (manpower, technology etc)
- **The Hamsters:** those who have high commitment towards sustainability but have little access of resources.
- **The Sloths:** those who have low commitment towards sustainability though they have high access of resources
- **The Dodos:** those who have low commitment towards sustainability as well as low access of resources.

Sustainability has emerged as a global mega trend across industries, governments and NGO's in this decade. Consequently, measuring, understanding and

communicating the environmental impacts of products and processes are subject of intense research activity. Integrating sustainability into strategic initiatives is especially important because these issues play out over the long term. Our focus in this talk revolves around the importance of mega trends in strategizing for sustainability. Although mega trends seem far away, we all know that we have more people living on planet than ever before, and they each want to live well. This calls for a change in our mindset and actions. Current linear business models of “take-make-use-dispose” don’t fit the future needs of society. Therefore businesses, including construction, are looking at changes which will lead to more circular business models. That is, we make what we use, what we use we will reuse or recover. Business must provide the technology to move to such a new paradigm.

In this lecture we will share a roadmap on how to become a leader in Sustainability, with a focus on Manufacturing Industries. We also know that in a more sustainable world countries like USA, China, Russia, China, India and KSA economies play an important role in these developments.

In writing this paper, we have reached a number of conclusions about the importance of mega trends and methodologies like identification and reporting of Key performance indicators can play a vital role in industry. Reporting on KPIs can be performance based (quantitative) or based on management policies and business processes (qualitative).

Keywords: Sustainability, Sustainability Mega trends, Key Performance Indicators, Sustainability Performance.

РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ (ДОСВІД ПОЛТАВЩИНИ)

Лахижа Микола Іванович

д.н.держ.упр., професор

Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги в Полтавській області

Процес децентралізації публічного управління передбачає розширення повноважень та посилення спроможності територіальних громад у всіх сферах їх діяльності. Важливим є розвиток правової спроможності, яку ми розуміємо як правову здатність усвідомлювати та захищати інтереси громадян, що є їх мешканцями[1, с.605]. Водночас, доцільно мати на увазі й розвиток «правових можливостей», тобто умов, сприятливих для зростання їх правового потенціалу та задоволення інтересів громадян.

Аналіз правової спроможності територіальних громад проводився нами шляхом анкетування керівників органів місцевого самоврядування Полтавської області під час комунікативних заходів та через проведення інтерв'ю під час робочих зустрічей. Крім того, нами використано узагальнену інформацію директорів місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, які провели неодноразові робочі зустрічі з керівниками органів влади та громадських інституцій, отримавши інформацію про потреби територіальних громад та бачення шляхів їх вирішення.

Керівники територіальних громад відзначають посилення викликів, які постають перед громадами в процесі реформ та наголошують на необхідності забезпечення адекватної реакції на ці виклики. Як правило, у невеликих територіальних громадах рідко є можливість включення до штату виконавчого органу юриста, тому правові питання вирішуються керівниками з використанням юридичних консультацій юристів органів виконавчої влади чи районних рад. Водночас посилюється необхідність консультування членів громади з соціальних, земельних, фінансових та інших питань.

Простіше ця проблема вирішується у об'єднаних територіальних громадах, проте є необхідність правової допомоги при вирішенні питань розвитку, залишається актуальним забезпечення доступу до правової допомоги громадян, особливо у віддалених населених пунктах.

Проблем в роботі органів місцевого самоврядування додає також постійна зміна законодавства та відсутність належного роз'яснення новел. Тому керівники органів місцевого самоврядування в цілому розуміють як важливість акумулювання власних правових ресурсів, так і використання доступної допомоги, яку вони вже отримують від системи безоплатної правової допомоги.

Конституцією України передбачено право на безоплатну правову допомогу, як гарантовану можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також передбачену спеціальним Законом можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу. Законом України «Про безоплатну правову допомогу» [2] започатковано становлення системи надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі – БВПД). З 1 січня 2013 року на рівні областей спеціальними центрами розпочато роботу з надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі. У наступні система розвивалася у напрямках забезпечення якості надання БВПД у кримінальних впровадженнях (2014 р.), забезпечення доступу до БВПД у цивільних та адміністративних справах (2015 р.), забезпечення якості надання такої допомоги та інтеграції безоплатної первинної і вторинної правової допомоги (2016 р.). Вирішується завдання поступового переходу від моделі чистої правової допомоги – до моделі посилення правової спроможності територіальних громад.

У Полтавській області діє Регіональний центр з надання БВПД, чотири місцевих центри (два у Полтаві та по одному у Кременчуці і Лубнах) і 23 бюро правової допомоги. Бюро правової допомоги створюють додаткові можливості для інтегрування правової допомоги шляхом консультпунктів, виїзних

прийомів громадян, участі у соціальних офісах тощо, а також забезпечення безоплатного захисту громадян в судах.

Регіональний центр з надання БВПД у Полтавській області у своїй роботі прагне враховувати алгоритм розвитку системи правової допомоги в Україні, орієнтуючись не лише на наявні нормативно-правові акти, виступи очільників держави та керівництва Міністерства юстиції України і Координаційного центру правової допомоги, а й на аналіз перспектив реформ в Україні, вимог європейської інтеграції та вивчення зарубіжного досвіду. Важливим, є встановлення постійних робочих відносин з органами влади та громадськими інституціями. Так, у вересні 2015 року підписано Меморандум про співробітництво з Полтавською обласною державною адміністрацією та Полтавською обласною радою. В рамках Меморандуму Регіональним центром було внесено пропозиції до обласної Програми правової освіти населення, яка була прийнята обласною радою у квітні 2016 року. В межах програми передбачено кошти для проведення семінарів, круглих столів, наукової конференції, друкування методичних та інформаційних матеріалів тощо, які ефективно використовуються. Аналогічна робота з підписання угод та підготовки програм проведена в містах обласного значення та районах області.

Формування об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) на Полтавщині відбувається досить інтенсивно, що змусило Регіональний центр виділити окремо роботу з об'єднаними територіальними громадами, продовжуючи, водночас, активну роботу з існуючими органами місцевого самоврядування.

Необхідною є й робота з громадськими інституціями, яка організовується через підписання відповідних угод та планів їх реалізації.

Процес децентралізації потребує цілеспрямованої роботи для посилення правової спроможності територіальних громад, що можна досягти вивченням потреб, об'єднанням зусиль та акумуляцією ресурсів для їх вирішення в інтересах громадян.

Список використаних джерел

1. Словник української мови: в 11 томах. - Том 9, 1978.
2. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 №3460-VI // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Литвинов Алексей Анатольевич

Аспирант

Университет экономики и права «КРОК»

В процессе становления независимости Украина прошла сложный путь в различные экономические эпохи, которые характеризовались неодинаковыми подходами относительно урегулирования правовых отношений в сфере государственной собственности. Поэтому, в сложившихся условиях, остро стоит вопрос исследования правовой природы собственности и определения ее места в правовой системе государства.

На сегодняшний день, в Украине, в условиях рыночных реформ, происходят существенные изменения, касающиеся государственной собственности и ее правового регулирования. При этом актуальной проблемой является отсутствие должного урегулирования на законодательном уровне правоотношений, связанных с государственной собственностью.

Как известно, право государственной собственности является составной частью института права собственности, что обуславливает необходимость применения его принципиальных положений к отношениям, касающимся государственной собственности. Поэтому, раскрыть сущность права государственной собственности и выявить перспективы его трансформации в современных условиях можно только с учетом исторических закономерностей развития отношений собственности вообще и института права собственности.

Однако, на сегодняшний день, ни в зарубежной, ни в отечественной правовой науке еще не разработана общая теория государственной

собственности. Также, отсутствует единство взглядов ученых в вопросах самой необходимости существования государственной собственности, ее рациональных масштабов, ее места в рыночной системе, форм ее взаимодействия с частным сектором и прочее.

Стоит отметить, что понятие «государственная собственность» очень часто используется как в законодательных актах, так и в научных исследованиях.

Однако, в научных исследованиях не существует единого подхода к определению понятия «государственная собственность». Так, некоторые ученые под понятием «государственная собственность» понимают все материальное и нематериальное, что находится в собственности государства, а другие относят только часть имущества, что используется в экономическом обороте.

Кроме того, управление государственной собственностью имеет определенную специфику, поскольку функции собственника в отношении объектов государственной собственности осуществляются высшими органами государственной власти (Верховной Радой Украины, Президентом Украины, Кабинетом Министров Украины), субъект права собственности сам устанавливает правовые нормы, регулирующие отношения государственной собственности, а также реализация права государственной собственности осуществляется с помощью созданных государством предприятий и организаций, действующих в определенных правовых формах.

Также, государственным имуществом владеет государство в лице государственных предприятий. Государственные унитарные предприятия создаются на основе отделенной части государственной собственности, как правило, без разделения ее на части.

Таким образом, имущество государственного унитарного предприятия находится в государственной собственности и закрепляется за таким предприятием, или на праве хозяйственного ведения, или на праве

оперативного управления. Государственные унитарные предприятия действуют как государственные коммерческие или казённые предприятия.

Следует принять во внимание то, что государство участвует в гражданских отношениях собственности не как отдельно взятое единое целое, а как совокупность органов различных уровней, независимых друг от друга, которые выступают как самостоятельные участники гражданско-правовых отношений.

Постановлением Верховной Рады Украины от 07 июля 1992 года № 2558-XII утверждено Временное положение о Фонде государственного имущества Украины.

Статус, организацию, полномочия и порядок деятельности Фонда государственного имущества Украины определяет Закон Украины «О Фонде государственного имущества Украины» от 09 декабря 2011 года № 4107-VI.

Основная задача Фонда государственного имущества Украины на сегодняшний день заключается в запуске процесса приватизации, который был остановлен на 10 лет, а также сделать его прозрачным, законным и выгодным для государства.

Таким образом, будет создан привлекательный инвестиционный климат и запущены новые экономические процессы в стране.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Макаренко Сергій Миколайович
к.е.н., доцент
Херсонський державний університет

Олійник Наталія Миколаївна
к.т.н., доцент
Херсонський національний технічний університет

Кожний суб'єкт господарювання у перспективі зобов'язаний чітко представляти потребу у фінансових, сировинних, трудових, інтелектуальних ресурсах, виробничих потужностях, джерелах їх одержання, а також уміти ефективно використовувати наявні ресурси у процесі господарювання. У ринковій економіці підприємці не зможуть домогтися сталого розвитку, якщо не будуть чітко й ефективно планувати свою діяльність, постійно збирати й акумулювати інформацію як про стан цільових ринків і положення на них конкурентів, так і про власні можливості. Однією із найголовніших складових, що впливає на рівень конкурентоспроможності підприємства, є рівень конкурентоспроможності продукції. Виробництво якісної продукції при оптимальному розмірі витрат, пов'язаних з її виготовленням, розглядається не тільки як фактор підвищення конкурентоспроможності, а й передусім як умова функціонування підприємств на ринку.

Важливою проблемою стає кількісна оцінка рівня конкурентоспроможності товару і управління нею, так як це досить трудомісткий, інтегрований процес, що складається із взаємопов'язаних складових і від якого залежить конкурентоспроможність всього підприємства [1].

Дослідженням даної проблеми займалися вітчизняні та закордонні вчені, серед яких Ф. Котлер, М. Портер, Р. Фатхудінов, В. Блонська, М.Саєнко, М. Юдін, А. Загородній, С. Клименко та багато інших. В їхніх наукових працях

розкрито різні методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності продукції. Проте в сучасній економічній літературі немає єдиної загальної методики оцінювання конкурентоспроможності продукції. Саме тому дослідження є актуальним, адже від правильно підібраного методу залежить точність оцінки та подальші дії підприємства в умовах нестабільного бізнес-середовища.

В основу здійснення оцінки показника конкурентоспроможності продукції закладаються конкретні методи. Вибір конкретної методики визначення конкурентоспроможності залежить від специфіки продукту, терміновості отримання результатів оцінки, обсягів доступної інформації, ресурсних обмежень, аудиторії, на яку вони розраховані, тощо. На сьогоднішній день найпоширенішою є їх наступна класифікація:

- в залежності від номенклатури критеріїв: прямі та непрямі;
- в залежності від мети та стадії оцінювання: методи, які застосовуються на стадії виготовлення продукції та які застосовуються на стадії реалізації продукції;
- в залежності від форми подання даних: розрахункові, матричні, графічні, комбіновані;
- в залежності від порівняння зі зразком для визначення відносного рівня якості: диференційований, комплексний, змішаний [2].

В той же час, їх аналіз дає підстави стверджувати, що вони лише певною мірою розкривають і характеризують рівень конкурентоспроможності продукції, так як не повністю відображають вплив усіх чинників.

Також виникають ускладнення при проведенні оцінювання конкурентоспроможності видів продукції, різних як за економічними, так і технічними показниками, переведення їх в єдину шкалу оцінювання.

Для переведення усіх технічних показників в єдину шкалу вимірювання. пропонується використовувати методику, що складається з трьох етапів.

На першому етапі здійснюється оцінка на основі підрахунку відносних відхилень технічних показників кожної одиниці продукції від найкращих

значень таких показників інших товарів даного торгового портфелю підприємства за формулою:

$$R_j = \sum_{i=1}^n \frac{X_{\max} - X_{ij}}{X_{\max} - X_{\min}} + \sum_{i=1}^n \frac{X_{ij} - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}$$

де R_j - сума рейтингових оцінок конкретної продукції за кожним з показників, що характеризують окрему технічну складову;

X_{ij} - значення i -го показника j -ї продукції;

$X_{\max}$ - максимальне значення i -го показника;

$X_{\min}$ - мінімальне значення i -го показника.

Перша частина формули використовується для оцінки показників, підвищення яких має позитивне значення для конкурентоспроможності продукції (наприклад, в автотранспортній галузі - це потужність двигуна, максимальна швидкість, тощо в залежності від смакових потреб та економічних можливостей потенційної групи споживачів), друга частина - для оцінки показників, підвищення яких має негативний ефект (наприклад, витрати пального на 100 км, довжина автотранспортного засобу тощо).

На другому етапі визначається середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок конкретного виду продукції за всіма показниками, що характеризують технічну сферу, за формулою:

$$R_{\text{срj}} = \frac{R_j}{n}$$

де $R_{\text{срj}}$ - середнє арифметичне суми рейтингів конкретної продукції за всіма показниками технічної сфери;

n - кількість показників, за якими проводився розрахунок в технічній сфері.

За результатами розрахунку визначається місце конкретної продукції (товару) в рейтингу за технічною сферою. Найкращим за технічною складовою вважається товар, середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок якого має найнижче значення.

На третьому етапі проводиться порівняння із вартістю продукції – для кожного товару пропонується проводити розрахунок коефіцієнту конкурентоспроможності за критерієм якість-ціна за наступною формулою:

$$K_k = \frac{1/R_{\text{ср.}j}}{C_j},$$

де $R_{\text{ср.}j}$ - середнє арифметичне суми рейтингів j -ї продукції за всіма показниками технічної сфери;

C_j – середня вартість продажу j -ї продукції.

Найкращим та конкурентоспроможним за критерієм якість-ціна вважається продукт, значення коефіцієнту конкурентоспроможності якого має найбільше значення.

Разом з тим заслуговує подальшого дослідження механізм визначення питомої ваги кожного з показників при оцінюванні технічної та економічної складових конкурентоспроможності продукції з урахуванням граничної корисності від реалізації та споживання даної продукції.

Література:

1. Трещов М. М. Методи оцінювання конкурентоспроможності продукції / М. М. Трещов // Економічний простір – 2009 - №23 /1 - С. 118-126.
2. Юдін М. Порівняльна характеристика методів оцінки конкурентоспроможності продукції / М. Юдін // Економіст – 2010 - №6 – С. 40-43.

CURRENT STATUS OF INFORMATION TECHNOLOGIES DEVELOPMENT IN THE FIELD OF TOURISM

Andriy O. Maksutov

Ph.D. in Pedagogics, Assistant Professor

Pavlo Tychyna

Uman State Pedagogical University

The impact of information technology on the development of tourism is huge, because it is directly related to the increase of work efficiency both as a separate tour operator and the entire tourist industry in general. Today this directly affects the competitiveness of firms in the market. The use of computer networks, the Internet and Internet technologies, and software of all business processes of tourism today is not just an issue of leadership and creation of new competitive advantage, but also the survival on the market in the nearest future.

The modern tourism industry in recent years has significant changes due to the introduction of new computer technologies. The success of the operation of any firm in the market of tourism is practically impossible without the use of modern information technologies. Specificity of technology of tourism products development and implementation requires such systems that would provide data on the availability of vehicles and tourist accommodation capacity, ensure rapid backup and reservations, as well as the automation solution of additional tasks in the providing of travel services (parallel execution of such documents as tickets, invoices, guides, providing settlement and background information, etc.). This can be achieved in terms of widespread use of modern computer technology in tourism to process and transmit information.

Today the formation of tourism products is to use global distribution system GDS, which provide quick and easy booking tickets for transportation, hotel accommodation reservations, car rental, currency exchange, tickets to entertainment, sports programs, etc.

In the tourism industry videotext is also widely spread. It combines computer system backup, email, telex, electronic newspapers. In the UK, about 90% of travel

agencies use the system image data Prestel, which is supported by British Telecom company. This system contains information about tourism and travel, and also offers tour operators, rail lines, ferries, hotels and airlines, which is easily accessible to consumers. The system regularly informs about the latest news and changes in all these areas. Videotext technology is popular in France, where the system Minitel is used. At the same time in the United States the use of videotext is limited.

Tourist business is one of the most dynamic sectors of the economy and is an extremely rich information industry. In other words, the collection, storage, processing and transmission of relevant information is an essential and necessary condition for the functioning of any travel company. In this regard, the successful development of tourism involves extensive use of new technologies both in the field of tourism products and its service to market.

Modern computer technologies are actively implemented in the sphere of tourism, and their application is an essential condition for increasing the competitiveness of any travel company. The tourism industry allows the diversity of computer technology, from specialized software products of a private tourist company management to the use of global computer networks. Today many of the latest computer technologies, such as global computer reservation systems, integrated communication networks, media, Smart Cards, information management systems and others are used in tourism.

The impact of information technology on tourism is visible in various stages of creation and development of tourism products. They mostly affect the promotion of tourist product (distribution and sales). This primarily concerns the possibility of forming new marketing distribution channels - the promotion and marketing of tourism product. Thus, we can follow widespread distribution of tourist information via e-mail (direct-mail) in the field of advertising. In recent years, many travel companies have created their own sites in the Internet and used banner advertising.

There is an electronic impact on traditional tourism business in the West. In particular, e-commerce begins to penetrate and implemented into the tourism market. According to German experts, about 25% of the total sales of tourism products could

soon be realized through e-commerce. Thus computer technology triggered the creation and application of innovative e-marketing channels of promotion and marketing of tourism products.

Computer reservation system CRS, which had appeared in the mid 60's of the 20th century, allowed to accelerate the process of reserving tickets and implement it in real time. As a result, quality of services is improved by reducing the time of customer service, and increase a variety of services, etc.. There were also the opportunities to ensure aircraft loading, flexible pricing strategy implementation, application of new management methods and others.

In today's economic conditions of competitiveness and market economy, no successful travel agency can fully develop and effectively move without modern automated information technologies. Information management technology appeared in the world about twenty five years ago and have come a long way of development. In recent years a sustainable trend of international tourism industry development became active use of profit optimization (systems of fees management). Companies that actively use those systems, receive a significant competitive advantage and achieve noticeable increase in revenue.

Thus, the implementation of information system opens up new opportunities to effective solving of the main problems of tourist business. Operating system allows the travel agency to implement the program of resource conservation by reducing operating costs for maintenance of communication systems, reducing energy consumption, avoiding peak loads, increasing productivity, improving quality of services, and increasing the professional skills of travel agencies employees.

СУТНІСТЬ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Мельникова Ольга Миколаївна
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психолого-
педагогічної, превентивної та
інклюзивної освіти*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Проблема превентивності набуває гостроти у зв'язку з тим, що діти формуються в складних соціокультурних умовах, невірноваженості соціальних процесів суспільства

Як зазначається в Концепції превентивного виховання дітей і молоді в системі освіти України: «Вивчення сучасної виховної ситуації вказує на неблагополуччя у світі дитинства. Наразі в дитячому середовищі спостерігається нехтування правовими, моральними, соціальними нормами, спад інтересу до навчання і суспільно корисної праці. Особистість сучасних дітей вирізняє не лише прогресуюча відчуженість, підвищена тривожність, духовна спустошеність, цинізм, жорстокість, прояви різних форм насильства та агресії, грубе ставлення до дорослих, низький рівень емоційної прихильності до членів родин, а й відбувається інституалізація девіантної поведінки» [4, с. 1].

У Державній національній програмі «Освіта: Україна XXI століття» одним із стратегічних завдань є створення умов для формування творчої особистості дитини, реалізація та самореалізація її природних задатків і можливостей в освітньому процесі. Проте у суспільстві переважають негативні явища, які впливають на формування особистості, її психічне, соціальне, фізичне та моральне здоров'я. Саме тому в освітньому середовищі дошкільного навчального закладу педагог повинен бути готовим до співпраці з дітьми з відхиленнями у поведінці, формувати здорову особистість дитини через впровадження у навчально-виховний процес превентивної діяльності.

Психологічний аспект превенції передбачає осмислення психічної схильності дітей до неадекватної поведінки, виявлення особливостей регуляції мотиваційного, емоційного, вольового і морального стану дітей, здатних до порушення дисципліни, асоціальної поведінки.

У педагогічному аспекті превенція є загальним попередженням, запобіганням негативних дій і поведінки дітей, а також педагогічною допомогою і підтримкою у важких ситуаціях. Тобто педагог у тісній взаємодії з батьками повинен оберігати дитину від участі у сумнівних справах і діяльності. Першочерговими завданнями для дошкільного педагога повинно бути формування у дітей неприйняття негативної поведінки; виховання вольових якостей, що забезпечують негативне ставлення до асоціальної поведінки; попередження ускладнень в навчанні, діяльності, поведінці, тощо. З цього приводу Л. В. Кондрашова зазначає, що «суть педагогічних дій, покликаних унеможливити виникнення і закріплення шкідливих звичок у дітей, полягає в тому, що педагог – не диктатор, і не поводитир, а тільки організатор соціального виховного середовища» [1, с. 36].

Превенція передбачає випереджаючі дії педагогів, вихователів, тобто випередження негативних дій і вчинків дітей. Вони не дають можливості проявитися в ускладненнях у навчанні, поведінці та життєдіяльності дітей. Випереджаючі дії можливі тільки тоді, коли педагоги володіють повною мірою інформацією щодо соціальної ситуації в дошкільному навчальному закладі та поза ним, знають індивідуальні особливості дітей, які можуть порушити встановлені норми і правила. Багато з негативних вчинків дітей можна попередити, адже психологічно більш ефективно впливають на формування особистісних якостей дітей не покарання, а заохочення та позитивний приклад дорослих. Тому превенція є своєчасною допомогою дитині у вирішенні її життєвих проблем, педагогічною підтримкою у розвитку її індивідуальності. У цьому контексті В. Я. Ликова підкреслює, що педагогічна підтримка «сприятиме успішному просуванню дитини в розвитку, у виборі особистісного самовизначення і самоздійснення» [2, с. 574].

А. В. Мудрик зазначає «педагогу необхідно чітко уявляти різні аспекти життєдіяльності дитини, за допомогою яких вона формується, адже тільки на основі цих уявлень можна здійснювати управління усім процесом формування особистості дитини та її окремими сторонами» [3, с. 5].

Таким чином, превенція включає в себе: попередження, запобігання, усунення деструктивних факторів у поведінці дитини; гуманізацію та гармонізацію відносин дошкільного педагога і дітей; виховання вольових якостей, що забезпечують стійкість дітей до можливості прояву відхилень у поведінці у дошкільному навчальному закладі, вдома, на вулиці.

Превенція дозволяє дошкільному педагогу захистити вихованців від негативних впливів навколишнього середовища, попередити відхилення, приймати їх такими, якими вони є, а потім спільно з ними прагнути до самовдосконалення.

О. І. Пилипенко розглядає превентивне виховання «не як суворо регламентовану систему правил, настанов і заходів, а як індивідуально спрямовану діяльність, що перебуваючи в постійному режимі соціально-педагогічного моніторингу, коригує особистість, допомагає їй зберегти здоров'я та безпечно поводитись» [5, с. 74].

Сучасний дослідник А. П. Сманцер розглядає превентивну діяльність як активність вихователя при взаємодії з дітьми. Вона спрямована на виховання творчої особистості, здатної до активних дій щодо попередження відхилень від прийнятих норм і правил поведінки, виховання вольових зусиль збереження стійкості до будь-яких проявів асоціальної поведінки в суспільстві. Метою превентивної діяльності, на його думку, є надання допомоги особистості у виробленні захисних механізмів, що дозволяють не піддаватися впливу асоціальних проявів в дитячому, сімейному середовищі, формування гуманної та соціально відповідальної особистості, а також, яка усвідомлює необхідність запобігання можливих відхилень, що можуть призвести її до порушення затверджених моральних і правових норм в мікро- і макросередовищі [6, с. 74]. Тобто превентивна діяльність – це вид виховної діяльності, що сприяє

оволодінню дітьми необхідними компетенціями, що дозволяють осмислено ставитися до будь-яких негативних явищ в суспільстві; формуванню у них ціннісних орієнтацій на не допущення асоціальних дій; стимулювання прагнення до утвердження моральної життєвої позиції. Саме залучення дітей до превентивної діяльності наочно показує дитині, як вона повинна реалізувати себе, як спілкуватися з оточуючими людьми, тощо.

Ґрунтуючись на дослідженнях науковців (Л. В. Кондрашової, В. М. Оржеховської, О. І. Пилипенка, А. П. Сманцера), можна виокремити пріоритетні завдання превентивної діяльності:

- створення умов для формування позитивних якостей особистості дитини у процесі різних видів діяльності;
- забезпечення психолого-педагогічної та соціальної діяльності;
- вивчення і обґрунтування умов і факторів, що сприяють виникненню негативної поведінки у дітей;
- надання комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям;
- виховання інтересу до здорового способу життя та сприяння навчанню з раннього віку навичок охорони здоров'я, а також й зміцнення свого життя та здоров'я;
- залучення та взаємодія усіх суб'єктів превентивної роботи: педагогів, психологів, батьків, тощо.

У цьому контексті Л. В. Кондрашова виділяє низку особливостей превентивної діяльності:

- надання неповнолітнім права вибору;
- стимулювання пізнавальної активності кожного учасника навчально-виховного процесу;
- врахування вікових, індивідуальних, психологічних та фізичних можливостей кожної дитини, інтересів особистості, емоційного стану, рівня розвитку, тощо;
- володіння методикою виявлення і усунення психологічних, фізичних і

пізнавальних труднощів дітей, з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей обирати педагогічно грамотну тактику розвитку особистості;

- допомога вихованцям у виробленні навичок співпраці, вихованні моральних якостей, товариськості, взаємодопомоги тощо;
- моделювання ситуацій у житті дитини, що вимагають від кожного волі, здібностей, вирішення поставлених завдань [1, с. 171].

Таким чином, превентивна діяльність дошкільного педагога сприятиме становленню особистості дитини, яка володіє моральними якостями, духовним та інтелектуальним потенціалом, а також здатна бути відповідальною за свої вчинки.

Дошкільному педагогу важливо залучити дитину до творчості, продуктивної діяльності (малювання, ліплення, конструювання, тощо), тобто знайти шляхи відходження дитини від негативних інтересів та допомогти перейти до позитивних.

Таким чином, впровадження превентивної діяльності до навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу забезпечить розвиток гармонійної, творчої особистості дитини та, водночас, надасть платформу для запобігання негативних проявів поведінки у дошкільників.

Список використаних джерел

1. Кондрашова Л. В., Превентивная педагогика / Л. В. Кондрашова. – К.: Вища школа, 2005. – 231с.
2. Лыкова В. Я., Педагогическая поддержка как условие предупреждения социальных отклонений в поведении ребенка / В. Я. Лыкова // Превентивная педагогика научнопознание : сб. науч. ст. София, 2003, ч. 1. – С. 574.
3. Мудрик А. В., О воспитании школьников : кн. для кл. рук. / А. В. Мудрик. Изд., 2-е доп. и перераб. М. , 1981. – С. 5.
4. Оржеховська В. М., Пилипенко О. І. Концепція превентивного виховання дітей і молоді / В. М. Оржеховська // Життєтворчий потенціал реабілітаційної педагогіки. – К. : 2002. – с. 1.

5. Пилипенко О. І., Превентивна освіта в інтеграції класичних підходів : вісник АПН України «Педагогіка і психологія» / О. І. Пилипенко. – К., 2004. - № 1 (42). – С. 74-80.
6. Сманцер А. П., Превентивная педагогика: методология, теория, методика / А. П. Сманцер, Е. М. Рангелова. – Минск : БГУ, 2008. – 263 с.

ПЛОДОНОШЕННЯ *HIPPORHAE RHAMNOIDES* L. В АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Миколайко Ірина Іванівна
к.е.н

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Hipporhae rhamnoides L. – вітрозапильна (анемофільна) дводомна рослина з однодольними, маточковими і тичинковими квітками. Квіткові бруньки закладаються на дворічних пагонах [2, 4]. Плоди мають широкий діапазон мінливості, в основному різноманітні плоди за кольором, формою, величиною, довжиною плодоніжки, а також за їх числом в плодовій бруньці.

H. rhamnoides традиційно цінується як лікарська, харчова, протиерозійна, азотофіксуюча рослина. Біомаса *H. rhamnoides* продукує цілий комплекс антиоксидантів та інших біологічно-активних речовин, а також цілющого рослинного масла. Плоди містять 316–1000 мг% вітаміну С, 11 мг% провітаміну А, 8–18 мг% вітаміну Е, 1000 мг% Р – активних флавоноїдів, 0,8–1,5% вітаміну К, 77% вітаміну В, 1 3,6мг% кумаринів, 1,1–2,5 мг% серотоніну, вітамінів В, Д, 15 мікро- та макроелементів, 18 есенціальних амінокислот, 1% пектинів, 6% цукрів, 38% органічних кислот [1, 3].

Фенологічні спостереження за розвитком генеративної сфери рослин сортів *H. rhamnoides* в агрокліматичних умовах Правобережного Лісостепу України протягом 2011–20155 рр. дали змогу встановити, що переважна

більшість рослин квітує і плодоносить. Генеративний період у досліджуваних сортозразків розпочинається у віці 3–4-х років. Плід *H. rhamnoides* – кістянка.

Фаза плодоношення триває від моменту зав'язування плодів до їх повного дозрівання. З однієї квіткової бруньки у різних сортів *H. rhamnoides* зав'язується і формується неоднакова кількість плодів. Це залежить від кількості закладених зачатків в бруньці, наявності метеорологічних умов для розвитку материнської особини і забезпеченості пилком для запилення. Зав'язування плодів становить в середньому 60–90% до загальної кількості маточкових квіток.

Після запилення і запліднення, плоди розвиваються сповільнено. У цей час відбувається формування зародка і клітинний розподіл гіпантія, проте запаси поживних речовин в основному витрачаються на забезпечення інтенсивного росту вегетативної маси. У третій декаді червня плоди починають помітно збільшуватися. В результаті досліджень 100 плодів сортозразків Київський янтар та Солодка жінка мали вагу від 0,39 до 0,63 г (від 2,6 до 4,3% від ваги зрілих плодів), Дар Катуні та Либідь – від 1,1 до 2,6 г (3,4–7,3%), Чуйська та Вітамінна – 3,2–4,1 г (5,4–7,4%). Процес збільшення розміру та ваги плодів в липні в дуже великій мірі залежить від кліматичних умов, особливо від вологості ґрунту.

У процесі морфологічного дозрівання плодів спостерігається їх опадання, тому число плодів до кінця періоду вегетації варіює від 20 до 35% до числа нормально розвинених маточкових квіток. Візуально плоди сортів *H. rhamnoides* в незрілому стані тверді, яскраво-зеленого забарвлення; при дозріванні їх забарвлення змінюється від світло помаранчевого (Солодка жінка, Дар Катуні, Либідь), яскраво-помаранчевого (Чуйська, Вітамінна) до жовтуватого-червоного (Київський янтар) забарвлення, а навколоплідник розм'якшується під впливом гідролітичних ферментів, які розщеплюють пектинові речовини клітинних оболонок паренхіматозного навколоплідника і переводять їх в розчинні сполуки. Одночасно вміст хлорофілу, що обумовлює зелене забарвлення плодів в незрілому стані, знижується, а перехід забарвлення

плодів в помаранчевий пов'язаний з накопиченням каротиноїдів в соковитій м'якоті плода. Тому забарвлення плодів залежить від ступеня їх зрілості і вмісту каротиноїдів.

Споживче дозрівання плоду настає в середньому у рослин сортів, Київський янтар та Солодка жінка в першій декаді серпня, Дар Катуні та Либідь – у другій декаді серпня, Чуйська та Вітамінна – в третій декаді серпня. Тривалість фази плодоношення становить $108 \pm 4,9$ днів. Найменший період був у 2014 році – 99 днів у сорту Київський янтар, а найтривалий в 2011 році – 124 днів у рослин сорту Вітамінна.

Таким чином, процеси генеративного розвитку рослин сортів *H. rhamnoides* в агрокліматичних умовах Правобережного Лісостепу України дуже тривалі, плоди, різняться за лінійними розмірами, фазою стиглості та фізіологічним станом. Тривалість як і початок плодоношення залежить від генотипу і погодних умов вегетаційного періоду. Залежно від сорту, може зміщуватися від середніх дат, що пов'язано зі змінами погодних умов, але в черговості плодоношення зберігається стабільність.

Список використаних джерел

1. Бажецкая А. А. Плодоношение облепихи крушиновидной в природе и культуре (Чуйская долина) / А. А. Бажецкая // Облепиха крушиновидная. – Фрунзе : Илим, 1983. – С. 45–58.
2. Кузьмина А. А. Сроки созревания плодов облепихи и их технологические показатели / А. А. Кузьмина, А. М. Белых // Сельскохозяйственная наука АПК Сибири, Монголии, Казахстана и Кыргызстана : тр. 7-й Междун. науч.-практ. конф. (Улан-Батор, 19–23 июля 2004 г.) – Новосибирск : Сибирское отд-ние РАСХН, 2004. – С. 491–496.
3. Созонова Л. И. Плод облепихи / Л. И. Созонова // тр. Нижегородского с.-х. института. – Нижний Новгород, 1991. – С. 54–61.
4. Фаустов В.В. Особенности цветения и плодоношения облепихи крушиновидной / В.В. Фаустов // Известия ТСХА. – М., 1975. – Вып.3. – С. 137–144.

ДІЛОВІ КОМУНІКАЦІЇ У СЕРЕДОВИЩІ БІЗНЕСУ

Олійник Катерина Андріївна

к.е.н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Реформування вітчизняної економіки заклало фундамент розвитку підприємництва. Нині його функціонування відбувається в нестабільній зовнішньому середовищі, в умовах змін законодавства та відповідних нормативних актів, відсутність послідовної політики підтримки бізнесу, зі збереженням елементів монополізму, що змушує підприємців шукати нові підходи для здійснення своєї діяльності, виживати і розвиватися, використовуючи можливості, закладені в самих організаціях.

Бізнес нерозривно пов'язаний з комунікаціями. Ділові відносини реалізуються за допомогою постійної взаємодії з реальними і потенційними споживачами, партнерами, конкурентами, громадськістю, в ході якого виявляються різні мотиви, інтереси, суперечності, особливості учасників, інформація про яких дозволяє бізнесу вдосконалюватися і мати перспективи зростання.

У сучасних умовах ставлення до ділових комунікацій кардинально змінилося. У суспільстві жорсткої ієрархії, де панувала монологічне комунікація, не було потреби в розмаїтті їх методів і форм, оскільки головним інструментом був наказ. Поява нового комунікативного простору, пов'язаного з демократизацією економіки, зумовило зростання значущості ділової комунікації, яка з додаткового інструменту по відношенню до сфери виробництва товарів, робіт і послуг перетворилася на важливу функцію, здійснювану суб'єктом підприємництва для досягнення ділового успіху.

Проблемою ділових комунікацій більшості суб'єктів підприємництва стала їх фрагментарність, нескоординованість дій і повідомлень, що посиляються різними підрозділами, часте дублювання окремих дій і неоптимальний витрачання коштів, що виділяються на комунікації, а також

таке парадоксальне явище, коли різні комунікаційні сукупності конкурують один з одним за залучення уваги одних і тих же одержувачів інформації, і в результаті - неможливість цілісного сприйняття репутації (іміджу) бізнесу споживачами, акціонерами, партнерами, постачальниками і навіть власними працівниками.

Ринкові перетворення в Україні, змушують підприємців шукати нові підходи здійснення ділових комунікацій та диктують необхідність освоювати системний підхід до них. Взаємодії суб'єктів бізнесу зумовлюють неминучість зовнішніх ділових комунікацій, важливість виявлення їх особливостей, поведінкових і комунікаційних мотивів, ділових інтересів, протиріч, а створювані при цьому потоки інформації визначають необхідність подолання суперечностей, узгодження ділових інтересів, постійного обміну з діловим середовищем, як сукупністю зовнішніх умов бізнесу.

Оскільки ресурси зовнішнього середовища не безмежні, існує можливість неотримання ресурсів в потрібний час, у необхідній кількості і необхідної якості, що може привести до негативних наслідків і погіршити становище суб'єкта господарювання на ринку. Отже, одна з основних функцій бізнесу полягає в налагодженні такої взаємодії з діловим середовищем, яке б забезпечувало досягнення підприємницького успіху.

Ділові комунікації кожного суб'єкта бізнесу є, з одного боку, інструментом його інтеграції в систему бізнесу, з іншого - інструменти конкурентної поведінки в стосунках з оточенням. Здійснення ділових комунікацій складається із сукупності впливів підприємців на своє оточення (внутрішнє і зовнішнє середовище бізнесу) і протидії зустрічному впливу цього оточення.

Використання усіх видів ділових комунікацій забезпечить суб'єктам бізнесу:

- формування конкурентних переваг і усунення конкурентних недоліків;
- чіткість і узгодженість роботи організації, в тому числі за рахунок обміну інформацією, як сполучною функції комунікації;

- збільшення продажів й прибутку, економію коштів за рахунок усунення дублювання;
- можливість розробки спільних кампаній з просування і створення стратегічних союзів;
- координованість іміджу і повідомлень для встановлення довгострокових відносин зі споживачами, співробітниками, партнерами, постачальниками, конкурентами та громадськістю;
- можливість швидкого реагування на запити або потреби суб'єктів зовнішнього середовища;
- визначення пріоритетів ділової поведінки.

Якість здійснюваних за допомогою новітніх технологій ділових комунікацій і раніше визначається людьми, оскільки комунікативні бар'єри - це, в першу чергу, бар'єри нерозуміння між ними. Тому завжди існуватиме потреба в професіоналах, що мають практичний досвід в області комунікацій, які знають основи комунікаційного процесу і володіють системним підходом до їх управління. Розуміючи важливість цього, сьогодні необхідно приділяти значну увагу комунікативному менеджменту або залучати спеціаліста з комунікацій - посаду, про яку ніхто до недавнього часу не чув.

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НАЛОГОВОЙ СЛУЖБЫ В УКРАИНЕ И ГРУЗИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Опарина Анна Леонидовна
Аспирант

Университет экономики и права «КРОК»

Налоги являются обязательными, индивидуально безвозмездными платежами, которые принудительно взимаются органами государственной власти с физических лиц и организаций различных форм собственности для обеспечения деятельности государства.

Взимание налогов регулируется национальным налоговым законодательством, которое в зависимости от особенностей страны имеет свою специфику. Налоговая система каждого отдельного государства состоит из законодательно установленных налогов, принципов их закрепления, форм и методов их установления, изменения, отмены, взимания и контроля их администрирования.

Для Украины всегда был проблематичным вопрос формирования эффективной налоговой системы, в том числе, и органа, который эффективно бы ею управлял.

Формирование налоговой службы, которая в своей основе имела бы четкое построение порядка стабильной уплаты налогов, сборов и других обязательных платежей, стало актуальным с первых дней независимости нашего государства.

Однако первые шаги в этом направлении были сделаны еще в 1990 году: налоговая служба была создана 1 июля 1990 года согласно с постановлением Совета Министров Украины от 12 апреля 1990 года № 74 «О создании государственной налоговой службы в Украинской ССР».

В дальнейшем, 4 декабря 1990 года был принят Закон УССР «О государственной налоговой службе в Украинской ССР», который определил статус, функции и правовые основы деятельности налоговых органов.

Законом Украины от 7 июля 1992 года были внесены изменения, согласно с которым государственная налоговая служба в Украине создается при Министерстве финансов Украины в составе Главной государственной налоговой инспекции Украины и государственных налоговых инспекций в Республике Крым, областях, районах, городах и районах в городах. Количество налоговых инспекций тогда составляло 53 единицы.

В Государственной налоговой службе Украины была выработана единая целенаправленная идеология развития налоговой службы, которая заключалась в обеспечении соответствия реформам общественной и экономической жизни страны. В то же время появилась необходимость комплексной модернизации

органов Государственной налоговой службы Украины. В действующей организационной структуре не существовало типичной организационно-функциональной структуры районного и областного уровня, что не способствовало эффективному управлению деятельностью налоговых органов.

В результате реорганизации были заложены важные организационные предпосылки для развития методологии деятельности и созданы новые подразделения: принудительного взыскания налогов, по работе с налогоплательщиками, Государственный реестр физических лиц, апелляций, организации документальных проверок, налоговой полиции, по борьбе с коррупцией, организационно-распорядительный, экономического анализа. Для оперативного сопровождения убыточных предприятий было создано соответствующее управление в составе налоговой милиции, а для усиления правовой защиты интересов государства в налоговой сфере - управление правового обеспечения работы с судами.

За годы независимости Украина пыталась построить налоговую систему, опираясь на опыт европейских стран. Основной целью модернизации налоговой службы, которая сейчас успешно осуществляется, является реформирование налоговой службы Украины и ее трансформация в структуру европейского образца.

В свою очередь, процесс становления государственной налоговой службы в Грузии состоит из нескольких этапов. Первый этап - высокие ставки налогов, сложная система, создающая благоприятную почву для коррупции, откаты за возврат налога на добавленную стоимость, налоговые льготы в обмен на взятки. Второй этап характеризуется одним из самых эффективных законодательств администрирования налогов, а также способностью налоговой службы Грузии предоставлять качественные услуги с помощью электронных инструментов.

При этом реформа, которая была проведена в этой стране в 2004 году, создала одно из самых эффективных законодательств по администрированию налогов в мире, в результате чего налоговая служба Грузии смогла качественно выполнять поставленные перед ней задачи.

Таким образом, грузинский опыт является очень актуальным для Украины, поскольку реформа, которая поспособствовала созданию эффективной налоговой системы, в том числе и налоговой службы, была построена на комплексном подходе (к первоначальным задачам которого стоит отнести наполнение бюджета, активную борьбу с коррупцией, снижение налоговых ставок) и проводилась постепенно, при этом сопровождалась отменой налоговых льгот, легкостью уплаты, жестким контролем за неплательщиками, равными правилами для всех.

ГНУЧКІСТЬ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Євген Пенцак
*керівник програми MBF
в Києво Могилянській Бізнес школі*

Вступ. Питання ефективності людського життя віддавна цікавило філософів та економістів. Різні філософські школи минулого дискутували щодо того, що можна вважати достойною метою людського життя [1]. Великі економісти минулого пропонували різноманітні моделі організації суспільного життя, розподілу благ, результатів виробництва, норм поведінки та споживання. Суперечки тривають і досі, але основним підходом до аналізу ефективності рішень, які приймають люди, є парадигма утилітарності. Тобто, кожна людина, чи як ми далі будемо називати її економічним агентом, намагається приймати впродовж життя такі рішення, які максимізуватимуть її задоволення від життя [2].

Основна частина. Древньогрецькі філософи часто задавали собі питання стосовно того, з яких основних неподільних елементів складаються всі речі, які нас оточують. Що ж об'єднує всі процеси, які ми спостерігаємо у живій та неживій природі? Науковцям-винахідникам вдалось приборкати різні сили

природи, що дозволило людству перетворювати енергію природи на виробництво товарів і послуг, споживання яких надавало людям додаткове задоволення. Чи існують такі закони, що заставляють живі організми розвиватись, прагнути жити? Кажуть, що таким фактором є прагнення живих організмів залишити після себе потомство [3]. Дуже часто в процесі еволюції виживав не найбільший, а найгнучкіший, тобто той, що вмів швидко пристосовуватись до зміни кліматичних умов чи поведінки інших живих організмів екосистеми. Окрім базової стратегії всіх живих організмів – залишити після себе потомство – виділяють ще декілька стратегій людського життя, що впливають на загальне задоволення економічного агента від життя, а саме: живучість, рухливість, стійкість та гнучкість [4].

Живучість. Первісних людей підстерігало багато небезпек впродовж життя: різка зміна клімату, несподіваний напад хижих звірів, відсутність медицини тощо, а тому середня тривалість життя була досить малою. А тому природно, що ефективність стратегії людського життя можна було вимірювати з допомогою одного показника – тривалості життя. Закріплювались такі моделі поведінки, які допомагали людям знаходитись у стані постійної готовності до нападу, і, навіть після нападу, швидко вставати на ноги, використовувати в житті кожний шанс на виживання. Таку стратегію людської поведінки називають стратегією живучості або здатності до виживання. Людина повинна здобувати свою здатність виживати, докладати зусиль в складних життєвих умовах.

Рухливість. Важливим фактором, який впливає на задоволення від життя, є кількість моментів у житті, коли ми переживаємо моменти позитивного емоційного збудження. Виходить, що люди, які мають «швидку» стратегію життя, тобто у їх житті події відбуваються набагато швидше у порівнянні з іншими, можуть отримувати від життя набагато більше задоволення, ніж люди, які ведуть одноманітний монотонний спосіб життя. Стратегію життя, що заставляє людину постійно рухатись, захоплюватись новими напрямками своєї активності, подорожувати, спілкуватись з різними людьми, називають

стратегію рухомості. Деколи життєву стратегію рухомості порівнюють з їздою на велосипеді: що швидше ми крутимо педалі, то легше управляти велосипедом, і наше положення є більш стійким.

Стійкість. Стратегія стійкості дозволяє людині уникати шоків станів або послаблювати вплив високої турбулентності на її життя. Наприклад, якщо людина займається комерційною діяльністю, чи має власний бізнес, то вона попадає під усі макроекономічні шоки, бізнес-цикли ділової активності, чи може зазнати банкрутства від високої конкуренції чи стрімких технологічних змін. Натомість державні службовці, лікарі, вчителі, які знаходяться на державній службі, є більш захищеними від коливань бізнес-активності, оскільки держава забезпечує їх постійною, хоча й не високо оплачуваною роботою.

Гнучкість. Життєві стратегії живучості, рухливості та стійкості мають захисний характер, вони спрямовані на послаблення зовнішніх шоків аж до їх повного уникнення. Проте в моменти великої невизначеності та високих ризиків, коли одні економічні агенти зазнають втрат, інші ж отримують високу винагороду. Саме стратегія гнучкості дозволяє економічним агентам приймати рішення з більш широкого спектру альтернатив у порівнянні з людьми, які не мають такого гнучкого вибору. Дуже часто гнучкість вимагає від людини значних витрат часу і фінансових інвестицій. Таку стратегію слід рекомендувати саме молодим людям, у яких все життя попереду, і які неодноразово зможуть скористатись перевагами своєї гнучкої реакції на значні зміни бізнес-середовища. Стратегія гнучкості передбачає, що ми вже сьогодні знаємо, що будемо робити в майбутньому, коли такі різкі зміни будуть відбуватись. Гнучкість дозволяє нам не тільки захиститись від несприятливих змін, а й з користю для себе скористатись такими змінами.

Взагалі, в сучасну епоху односторонньої спеціалізованої освіти є недостатньо для максимізації задоволення від життя. Не дивно, що в західному світі найбільшою популярністю серед молоді користуються факультети, на яких викладають широкий спектр дисциплін від філософії, математики,

програмування, вивчення мов, ораторського мистецтва, медіації тощо. Молода людина має можливість знайти свою унікальність, тобто свою точку диференціації у суспільстві. Західна система освіти стимулює розвиток цієї унікальності, створюючи середовище плекання талантів і залучення їх до новітніх наукових розробок і бізнес-інновацій.

Висновок. Гнучкість, як життєва стратегія, має особливу цінність у теперішню турбулентну епоху, коли попереду нас чекає невідомість, тобто життєва траєкторія не проглядається наперед.

Використана література:

1. Назар С. Путь к великой цели: история одной экономической идеи. М.: АСТ: CORPUS, 2013. – 704 с.
2. Чанг Х.-Ю. Економіка: інструкція з використання. К: Наш Формат, 2016. – 400 ст.
3. К.Кристенсен К. Стратегия жизни М: Альпина Паблишер, 2013. - 242 с.
4. Докинз Р. Эгоистический ген М: АСТ: CORPUS, 2013. - 512 с.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОЕКТНОГО ВОООБРАЖЕНИЯ БУДУЩЕГО ДИЗАЙНЕРА СРЕДСТВАМИ АВТОМАТИЧЕСКОГО РИСОВАНИЯ

*Пичкур Николай Александрович
канд. пед. наук, доцент
Уманский государственный
педагогический университет
имени Павла Тычины*

Основой дизайн-творчества являются проектное воображение. Но вопреки преимущественному использованию в процессе профессиональной подготовки будущего дизайнера формально-логических методов проектирования у него тормозится развитие интуиции. Это предопределяет необходимость использования методики автоматического рисования.

Понятие «автоматическое рисование» определяется как неосмысленное изображение чего-либо. Сейчас оно распространено в психотерапии в форме проективных, трансовых, фантазийных, энергетических и других рисунков. К его синонимическому ряду примыкают категории механического, машинального и спонтанного рисования. Современный чешский психолог Я. Брзобогата рассматривает их как особые способности или дар, дающих возможность рисовальщику экстрасенсорно подключиться к различным видам энергии физического, психического и духовного тела человека [1].

Средства автоматического рисования разнообразны: часто используемые канцелярские (шариковая или гелиевая ручка, фломастер, карандаш, бумага и др.) и специальные художественные материалы (перо, тушь, уголь, сангина, пастель, кисти, краска, бумага, картон, холст и др.). Формально автоматическим рисунком может быть фигура человека, пейзаж, пятно, замысловатая линия, текст, символ и даже чистый лист. Среди его уникальных свойств, обусловленных особенностями внутреннего мира человека, В. Яковлев выделяет энергетику и композицию. Энергия такого рисунка достигается путем вывода на его «экран» тех образов, которые скрыты в психике человека. Благодаря этому отражается состояние тела и ауры. Композиция автоматического рисунка характеризуется целостностью, уравновешенностью его составляющих, выдержанностью цветовых контрастов и тональных переходов, эмоциональной экспрессивностью, семантикой, образной глубиной, метафоричностью, аллегоричностью и символичностью, связанностью момента истории жизни человека с определенным цветом и внутренним звуком [8, с. 30-32].

Посредством автоматического рисования каждый человек имеет возможность овладеть магической силой перемещения в особое, пятое, измерение существующей реальности – мир фантазии и воображения, где нет ничего определенного, предметного и в то же время все понятно без слов [3, с. 19]. Непредсказуемость такого графического творчества делает искусство интересным, удивительным. Благодаря этому высвобождаются резервы

подсознания относительно спонтанного использования определенных архетипов, символов, метафор, аллегорий в разных видах дизайна.

Для эффективного формирования проектного воображения будущего дизайнера средствами автоматического рисования нужно создать педагогические условия, то есть совокупность мер, от которых зависит мотивированная результативность учебно-воспитательного процесса. Среди них весьма действенными есть:

- 1) использование отражательно-потокной («Image-Streaming») техники;
- 2) обеспечение студентов определенной внешней информацией для ее восприятия в процессе автоматического рисования;
- 3) включение будущих дизайнеров в «импровизационное поле проектной деятельности».

Первое педагогическое условие. Современный американские философы и педагоги В. Венгер и Ч. Роман в рамках проекта «Возрождение» предложили чрезвычайно эффективную отражательно-потокную («Image-Streaming») технику для получения нового инструментария решения творческих задач, преодоления определенных стереотипов и развития интуиции [9]. Ее сущность заключается в словесном описании спонтанного потока образов. Несмотря на то, что эта техника напрямую связана с коммуникативными процессами, ее можно адаптировать к автоматическому рисованию, базовая методика освоения которого очень проста. Она основывается на быстром генерировании образов с закрытыми глазами и потом ускоренном фиксировании их на бумаге различными графическими средствами, после чего автору предлагается отыскать в изображенном нечто необычное и удивительное. Положив его в основу, в центре листа надо создать главный визуально-графический образ, который следует дополнить другими изображениями, что вдохновит к поиску идеи определенного типа композиции.

Использование техники «Image-Streaming» целесообразно при изучении ассоциативно-абстрактной композиции. С целью развития проектного воображения и графических способностей студентам-первокурсникам нужно

предложить выполнить несколько спонтанных линейных рисунков. При этом рука должна выполнять изображения быстро и без раздумий. В интерпретации автоматических набросков не нужно искать определенной логики, а постараться увидеть что-то необычное, причудливое. Затем с помощью прорезных рамок разных форматов можно отыскать в рисунке случайные фрагменты, которые ассоциативно отражают определенную эмоцию, например, «радость», «грусть», «гнев», «волнение» и др. Лучший вариант композиции следует увеличить до размера в пределах формата А-3 и прорисовать изображение, пытаясь усилить избранную ассоциацию путем отбрасывания лишнего, дополнения другими графическими элементами и цветом. Следует отметить, что благодаря этой методике выходят оригинальные абстрактно-ассоциативные композиции, вследствие чего возникает творческий интерес и раскрепощается проектное воображение.

Второе педагогическое условие. Наследие автоматического рисования художников-сюрреалистов обострило одну из самых парадоксальных проблем психологии художественного творчества, решение которой видится в провоцировании «организованной спонтанности», на которую обратил свое внимание Э. Фромм: «Только те качества, которые являются результатом нашей творческой активности, основанной на спонтанных проявлениях, придают личности силу и тем самым создают основу ее целостности» [7, с. 318]. Декларирование философом индивидуализма развернулось в триаде: «творчество – свобода – спонтанность».

Следует отметить, что категория спонтанности связана с семантикой слов «произвольность» и «непроизвольность». В учении Н. Лосского близким к понятию спонтанности есть интуиция как непосредственное восприятие субъектом не только своих чувств и желаний, но даже и предметов внешнего мира [4, с. 92-153].

Из синергетических позиций, спонтанность имеет многочисленные возможности для самоорганизации личности [2, с. 110]. Спонтанность – это поток выбросов из бессознательного (мыслей, идей, догадок, озарений и

парадоксальных решений), что обуславливает наивысшее выражение индивидуальности [6]. Именно поэтому в научных трудах по архитектуре (О. Репина), типографики (Э. Рудэр), психологии дизайн-деятельности (С. Захарова) спонтанность провозглашается катализатором проектного воображения, агентом нового знания, залогом достижения уникальности творческого результата. Ввиду этого, автоматическое рисование требует полубессознательного состояния субъекта для воспроизведения подсознательных образов. Это обеспечивается путем диссоциации, то есть полного разрыва того чем занят человек и тем, что именно он изображает. Другими словами, настоящий механический рисунок можно создать при условии одновременного усвоения определенной внешней информации (слушание музыки, просмотр видео, разговор по телефону, совещание, лекция и др.), но если не существует специальной цели рисования.

Третье педагогическое условие обосновывается тем, что пусковым механизмом в сложном процессе проектного воображения должна быть импровизация. Это высшая художественная непринужденность, в которой «рука как будто сама ведет мысль и созданное фиксируется, подхватывается и оценивается автором лишь постфактум» [5, с. 80]. Также импровизацию можно рассматривать как способ действенного постижения – переживания реального мира, отраженного в различных художественно-образных решениях на основе индивидуального творческого поиска при разработке образа-проекта дизайн-произведения, что вызывает желание по-новому увидеть известное в новой оболочке. При этом главное назначение применения импровизации состоит в том, чтобы активизировать креативную сферу личности студента, добиваясь от него впечатляющих творческих результатов, нешаблонного мышления. Задача педагога – быть соучастником в процессе творческого сотрудничества.

Реализация обозначенных педагогических условий формирования проектного воображения будущего дизайнера средствами автоматического рисования способствует развитию его креативного потенциала. Вследствие этого возникают новые художественные образы, воплощение которых в

материале различных видов дизайна высвобождает творческую энергию личности, становится залогом свободного самовыражения, поиска собственного дизайнерского стиля.

Список использованной литературы:

1. Автоматическое рисование воздействия эт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.energytalisman.eu>.
2. Князева Е. Н. Интуиция как самодоистраивание / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Вопросы философии. – 1994. – № 2. – С. 110-122.
3. Либин А. В. Психографический тест: конструктивный рисунок человека из геометрических форм / А. В. Либин, А. В. Либина, В. В. Либин. – М.: Эксмо, 2008. – 368 с.
4. Лосский Н. О. Воспоминания / Н. О. Лосский // Вопросы философии. – 1991. – № 1. – С. 92–153.
5. Рунин Б. М. Психология импровизации / Б. М. Рунин // Психология процессов художественного творчества. – Л., 1980. – С. 234-242.
6. Сеницын Е. Тайна творчества гениев / Е. Сеницын, О. Сеницына. – Новосибирск: НГАХА, 2004. – 527 с.
7. Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм; пер. Д. Н. Дудинский. – Мн.: Попурри, 2000. – 672 с.
8. Яковлев В. Ф. Виртуальные миры трансового рисунка, или «Я требую, чтобы меня пожалели» / В. Ф. Яковлев. – М.: Независимая фирма «Класс», 2006. – 304 с.
9. Wenger's Win. Image-Streaming / Win Wenger's, Charles Roman. – Gaithersburg: Lightning Source Inc., 2007. – 120 p.

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ОСОБИСТОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Погребняк Лариса Олександрівна

к.т.н., доцент

Донецький державний університет управління

м. Маріуполь

Немає сумніву, як Україна потребує на сьогодні реформування. Інститут політичної, економічної, соціальної та моральної відповідальності майже не розвинений в Україні, тим більш особистої, що пов'язане, насамперед, з відсутністю зворотного зв'язку у взаємовідносинах між владою та суспільством.

Одним із головніших надбань демократії є створення конкурентних відносин не тільки в бізнесі та економіці у цілому, що сприяє розвитку ринкової економіки та зростанню добробуту демократичних країн, а також в усьому просторі будь-яких взаємовідносин у суспільстві. Саме у просторі, тому що мається на увазі система управління як на горизонтальному, так і вертикальному рівнях. Тобто, взаємозв'язок між різними гілками управління не може бути відокремленим від впливу окремої особистості, громадськості і суспільства у цілому.

Поняття «особиста відповідальність» представляє собою обов'язок і готовність суб'єкта відповідати за скоєні дії, вчинки та їх наслідки. Залежно від суб'єкта та об'єкта, на який спрямована відповідальність, вона може нести ознаки юридичної, моральної, особистої, соціальної, екологічної тощо. Соціальна відповідальність це - свідоме ставлення суб'єкта соціальної діяльності до вимог соціальної необхідності, громадянського обов'язку, соціальних завдань, норм і цінностей, розуміння наслідків здійснюваної діяльності для певних соціальних груп і особистостей, для соціального прогресу суспільства[1].

Загально прийнятого визначення соціальної відповідальності в міжнародній практиці не існує, що дає привід розуміти термін «соціальна відповідальність» кожному по-своєму. У зарубіжній і у вітчизняній літературі

поряд з поняттям «соціальна відповідальність бізнесу» широко поширене також поняття «корпоративна соціальна відповідальність».

У більш широкому розумінні під корпоративною соціальною відповідальністю слід розуміти відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів, активну соціальну позицію компанії, яка полягає у гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем. У цілому соціальна відповідальність бізнесу - це політика, яка свідомо і цілеспрямовано обирається компанією для того, щоб не просто існувати та отримувати прибуток, а добровільно робити свій позитивний внесок у розвиток сучасного суспільства[2].

Варто відзначити, що досягнення оптимального варіанта розвитку декларують ряд країн, у кожної країни свій шлях розвитку. В одних цей шлях «тільки починається, у інших вже розпочався, треті вже стали на шлях сталого економічного розвитку (США, Японія, країни Європейського Союзу). Існує багато і таких країн, яким не до сталого розвитку і вони його не сприймають. На перше місце вони ставлять одну стратегічну мету — вижити. Саме такі країни провокують загрози, що поширюються до інших держав та їхніх регіонів. Досягти сталого розвитку регіонів надзвичайно важко, адже близьке сусідство з іншими державами формує загрозу екологічної небезпеки, а глобалізація, що стрімко набрала обертів, сприяє утворенню та загостренню економічних та соціальних небезпек, що зрештою торкаються регіонального розвитку [3,4]. Нажаль, саме до таких країн має пряме відношення Україна.

Ефективність будь-якої політики неможлива без свідомої особистості як суб'єкта цієї політики. Найчастіше в Україні у якості такого суб'єкта розглядають тільки державу, тобто питання повноважень, і, насамперед, відповідальності має колективний характер, не прив'язаний до кожної особи, яка є представником цієї держави. Поняття особистої відповідальності знівельовано і носить тільки декларативний характер. Тому, не може бути ніякої мови про такі якості «свідомої особистості» як культура, етика, мораль,

сумління, чесність, державність, патріотизм тощо. І, якщо зважити, що кожна така особистість є елементом системи управління, то маємо відсутність цих якостей уже на рівні системи у цілому.

Наявні протиріччя між владою і суспільством в Україні потребують впровадження ефективного інституту особистої відповідальності на усіх гілках влади та застосування правових, економічних та політичних механізмів його функціонування та контролю з боку держави і громадськості.

Зважаючи на досить важке становище України стосовно політичних, соціальних, економічних та екологічних проблем, які спричинені внутрішніми чинниками на протязі десятиліть радянської та пострадянської історії, а також, враховуючи реальну зовнішню загрозу воєнного конфлікту з боку російської федерації та пов'язаною з цим наявністю озброєних угруповань, країна конче потребує проведення великої кількості реформ. Поява перших паростків громадянського суспільства є доброю ознакою та дає надію на можливість зрушення України у напрямку демократичного реформування своєї економіки і, як наслідок, вирішення політичних, соціальних та екологічних проблем.

Громада повинна мати дієве право як обирати представників влади різних рівнів, так і лишати їх отриманих повноважень у разі неефективного виконання своїх зобов'язань. Механізми та інструменти такого впливу на владу можуть бути різними – референдум, опитування, відкликання за збиранням підписів тощо. (маємо у наявності досить великий досвід демократичних країн) - але громадянське суспільство таким чином зможе забезпечити зворотній зв'язок між собою та представниками, яких воно обрало.

Використана література:

1. Діденко Н.Г. Соціальна відповідальність бізнесу як складова соціального партнерства в системі соціально-трудових відносин в Україні / Н.Г. Діденко // Менеджер. – 2007. – № 4(42). – С. 31-35.
2. Петроє О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні: [навч. посіб.]/ Ольга Михайлівна Петроє. –К.: Центр учбової літератури, 2008. – 60 с.

3. Ветвицький Д.О. Напрями та пріоритети розвитку державної екологічної політики України в умовах глобалізації/ Ветвицький Д.О./Наукові розвідки з державного та муніципального управління//К – 2013 р.- №1.- с. 108-121.
4. Хвесик М.А. Стратегічні імперативи раціонального природокористування в контексті соціально-економічного піднесення України : [монографія] / М.А. Хвесик. - Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2008. - 496 с.

CORRESPONDENCE OF THE CIVIL SOCIETY AND ECONOMY IN UKRAINE

Iryna Tkachuk

PhD in economics

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Since the proclamation of independence of Ukraine politicians, journalists and ordinary citizens have been actively discussing the problems of formation and development of civil society as an important and integral part of a developed democracy. Thus, such researchers as V. Morgun, A. Karas, Yu. Pavlenko, O. Puhkal, V. Kopeichykov, I. Levin, L. Khomiakov, M. Pavlovskii, N. Filyk have paid a lot of attention to this issue in their scientific work.

However, despite the contribution of the above-mentioned scientists, this problem requires detailed study of the correspondence of civil society and the economy, their relationship and interdependence. This article is dedicated to researching this aspect of civil society.

Civil society has been being regarded as the subject of research for several generations of scientists. Each of them has contributed its own characteristic features to its definition and usage depending on the conditions of functioning of a given society, its moral, psychological, and historical peculiarities. However, most of the researchers distinguish such a component of civil society as economical [6, p. 61; 5, p. 218].

The relationship between *civil society* and *economy* can be explained by using the concept of *freedom*.

The Universal Declaration of Human Rights, adopted and proclaimed by General Assembly Resolution in 1948, states that everyone has the right to life, liberty and security [2, art. 3].

However, *freedom* is a multiform phenomenon and means more than ordinary citizens understand (freedom of speech, freedom of movement, freedom to participate in elections, etc.) and contains the dimension of economic freedom (which includes the private property as the basis of personal freedom and free enterprise).

Thus, each of these elements of economic freedom must be conducted.

Almost all scientists, involved on the study of civil society, have regarded *ownership* as an inalienable right of every human. At the same time they have compared it with the human right to live or to freedom [4, p. 25].

Therefore, we can say that the private property is the basis of the civil society.

However, we should not forget that civil society is inextricably linked to the concept of *legal State*. That is why it is necessary to provide legal immunity to private property that will be enshrined in law. In Ukraine the right to private property is fixed at the Constitution and the Civil Code of Ukraine [3, art. 41; 7, art. 325].

Obviously, existence of civil society is possible only provided the existence of private property rights. Under such circumstances a person is really free, because he/she can make his/her own decisions, be independent in the process of possession, using, disposing of his/her private property, results of intellectual and creative activities [3, art. 41].

The right to do business in Ukraine is fixed by the Constitution of Ukraine and the Commercial Code of Ukraine. The Constitution states that everyone has the right to entrepreneurial activity that is not prohibited by law [3, art. 42]. The Commercial Code determines the basic principles of business activities that correspond with the principles of civil society. These principles are:

- free choice of business activities;
- independent formation of the activity program;

- free hiring of employees;

- free usage of the profit that is left after all of the obligatory (according to the legislation) payments have been made [1, art. 44].

Nevertheless, it should be noted that in Ukraine freedom to conduct entrepreneurial activity has a specific nature due to the large number of restrictions on small and medium enterprising (as well as high level of bureaucracy and corruption). Naturally, these trends do not meet the standards of a developed economy and do not contribute to the processes of developing of the civil society in Ukraine.

Obviously, that one of the foundations of civil society is the economy itself. Only in an economically developed state, in which citizens feel secure and confident in the future, it is possible for citizens to defend their own interests using peaceful means of influence. In this context the most important is the development of private ownership and entrepreneurship as the reflection of the interests of the largest segment of the state population.

Therefore, establishing and consolidation of the civil society in Ukraine requires the improvement of specific legislation that enshrines the citizens' right to private property and regulates the activities of SMEs.

References:

1. *Economic Code of Ukraine* Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/print1359043105696249>.
2. *Universal Declaration of Human Rights (Declaration of the UN General Assembly)* Retrieved from: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. *Constitution of Ukraine* Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-bp>.
4. Kopeychikov, V. (1998) *The institutions of private property and entrepreneurship as key components of civil society* (in Ukrainian) / Bulletin of the Academy of Law, №1(12), – 25-33p.
5. Puhkal, A. (2007) *The perspectives and directions of development of the civil society in Ukraine* (in Ukrainian) / Bulletin of National Academy of Public Administration, №2. – 217-224 p.

6. Filyk, N. (2003) *The features of civil society incipience in the modern world: comparative approach (analysis)* (in Ukrainian) / Theory of state and law, №12. – 61-64c.

7. Civil Code of Ukraine Retrieved from:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1333689320534976>

COMPETITIVENESS FORMATION OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Tsymbal-Slatvinska Svitlana

*Ph. D. in Pedagogics, Associate Professor
Pavlo Tychina Uman State Pedagogical University*

The educational system of Ukraine focused on its restructuring to improve the quality and competitiveness of educational services. Global competition among universities leads to the idea of world-class universities – highly effective association of regional universities. Providing quality education, training highly qualified specialists that quickly adapts to the changing environment and the new requirements of the economy – a requirement of our time.

Cooperation of education, internships and employers for creating and implementing educational programs has special importance in a highly dynamic labor market. Universities and employers have to combine their efforts for creating joint research projects that will help to train qualified specialists and employable graduates. R&D collaboration of universities and firms should focus on the innovative industrial development, the improvement of public social policies and quality of life.

During the economic slowdown such countries as the USA, France have significantly increased investments in higher education R&D, so identified universities as key enablers of the favorable environment for economic growth [3].

Now, close cooperation with future employers, customers of educational services, should be the basis of universities marketing strategy. The interest of

potential employers in university graduates is an indicator of the competitiveness of a particular university.

Employers have more confidence in state universities due to many years of their experience in the education market, traditions, quality teaching staff and the conditions of admission (competitive selection).

Formation of universities competitiveness significantly alters the functions and role of their management and improvement of its mechanisms.

The competitiveness of higher education is manifested in the formation of competitive economy. Expanding cooperation with employers the higher educational institutions should take a course on the quality of academic research, the creation of high-quality educational programs, the expansion of training internships for the practical consolidation and application of gained knowledge, and research.

Competition between universities moves to level of quality of educational services, reputation, organization of the educational process and so on.

The educational program offered by the university is not able to completely interest potential investors, while the level of quality of knowledge and practical skills university graduates, supported by their competitiveness on labor market, allow high education institutions to ensure a high level of its activity [1].

The main component of the competitive success of universities are the effective job of marketing departments, which is based not only on vocational activities, but also searching for potential investors. Higher education institutions offer results of its activities (education, course training, training systems and others) at the educational services market. That fully allows universities to use all classical marketing technologies.

The main aim of universities is the quality of their educational services. For this aim it is necessary to ensure the quality of educational services, check the appropriateness and feasibility of educational programs to train highly skilled professionals capable to rapid transformation in economic and social life; strengthen the work of marketing departments at universities that will shape universities image and change the structure of the interaction “university – employer”.

Literature:

1. Illiashenko, S.M. (2008) *Marketynh dlia mahistrantiv* [Marketing for undergraduates], University Book, Sumy, Ukraine.
2. Maltseva, A. (2006) *Marketing: strategii, s kotorymi pobezhdajut* [Marketing: winner strategies], Publishing House “Maximum”, Kiev, Ukraine.
3. The Global Competitiveness Report 2012-2013: Full Data Edition (2012), World Economic Forum, Geneva, Switzerland.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Чвертко Людмила Андріївна

к. е. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Зміни, що відбуваються в українському суспільстві: політичні, соціальні та економічні перетворення, вимагають особливої уваги як до страхового захисту населення в цілому, так і до страхування життя зокрема.

Ринок страхування життя в Україні почав своє становлення у 1996 році, після прийняття Закону України «Про страхування», в якому страхування життя виділялось окремою галуззю страхової діяльності. Становлення цього виду відносин продовжується й сьогодні. Страхова діяльність змінюється, удосконалюється й усе більше впливає на економіку країни, розширюється сфера страхування, з'являються і розвиваються нові його види.

Дослідники відзначають, що страховий ринок до настання світової фінансово-економічної кризи за темпами розвитку випереджав інші галузі економіки. Зокрема, за період 2001-2008 рр. темп росту валових страхових надходжень у середньому по ринку становив 134,4%. Водночас середньорічні темпи росту надходжень по ринку страхування життя склали 183,4%.

Характерними ознаками сучасного страхового ринку України є нестабільні тенденції його розвитку. Оцінка найважливіших макроекономічних

показників страхової галузі засвідчує, що вітчизняний страховий ринок так і не подолав наслідки фінансово-економічної кризи, яка розпочалася у 2008 р. Тому для українських страхових компаній період, котрий зазвичай називають посткризовим, на думку дослідників, можна визначити як «перехід кризи від гострої до латентної форми». В Україні не було належним чином усвідомлено, що негативні явища в розвитку цього ринку мають не циклічний, а системний характер [3, с. 68].

Втрати страховиків, що займаються страхуванням життя, під час криз більші порівняно з іншими суб'єктами економіки. Це пов'язано з особливостями досліджуваного виду економічних відносин, а саме: вразливістю до стагнаційних процесів та спрямованістю на довготривалу перспективу. Ефективна діяльність страхових компаній, що надають послуги зі страхування життя, унеможливорюється в умовах нестабільного стану національної та світової економіки, а низький рівень розвитку фінансового ринку та його нестабільність не тільки зменшує ефективність страхування, а й навіть спричинює недоцільність його застосування.

В Україні кількість страховиків, що займаються страхуванням життя (СК «life»), значно поступається кількості компаній, які здійснюють інші види страхування. Зокрема, у 2015 р. останніх було 312, тобто майже у 7,4 рази більше. При цьому на кінець 2015 р. у порівнянні з 2011 р. кількість СК «life» зменшилась до 49, або на 23,4%. Темпи зниження кількості страховиків, що займаються іншими видами страхування, є дещо нижчими і становлять 17,5%. Наразі кількість «life» компаній знаходиться близько рівня 2004 року.

Однак оцінювати зазначене, як негативне явище, на наш погляд, не варто. Дослідники відзначають, що на ринку, як правило, припинили свою діяльність ті компанії, рівень капіталізації яких не відповідав встановленим нормативам, або ті, що займалися не «класичним» страхуванням. Ми поділяємо думку вчених, які вказують на надмірну кількість страховиків на страховому ринку України. Адже, для України й до нині характерною є висока концентрація страхового ринку. Згідно з офіційними даними [1], у 2015 р. десять страховиків,

які здійснюють діяльність на вітчизняному ринку страхування життя, залучають 87,9% валових страхових премій. У свою чергу двадцять найбільших страхових компаній, що займаються страхуванням життя, акумулюють 2164,0 млн грн, що відповідає 99% загального обсягу страхових платежів. Зазначені показники свідчать про те, що інші 29 страхових компаній, які функціонують на ринку страхування життя збирають тільки 1% страхових премій. Діяльність цих компаній негативно позначається на показниках розвитку вітчизняного страхового ринку.

Результати діяльності страховиків, що надають послуги зі страхування життя, вказують на цілковиту залежність ситуації у цій сфері від макроекономічної стабільності та рівня ділової активності в країні. Аналіз показників страхових премій зі страхування життя демонструє, що до фінансової кризи 2008-2009 рр. вони поступово зростали. Під час фінансової кризи мало місце значне зменшення надходжень страхових премій зі страхування життя (як і сукупних страхових надходжень у цілому). Починаючи з 2011 р., прослідковується збільшення обсягів надходжень страхових премій за договорами страхування життя. Проте, у 2014 р. обсяг страхових надходжень зі страхування життя знову істотно зменшується (на 12,8% порівняно з 2013 р.), оскільки протягом року мало місце коливання макроекономічних показників та знизився рівень життя населення. Впродовж 2015 р. на ринку страхування життя було зібрано майже 2,2 млрд грн страхових премій, що лише на 1,2% більше, ніж у 2014 р. та майже в два рази більше порівняно з аналогічним показником 2008 р.

У 2009-2014 рр. ринок показав зростання частки чистих страхових премій зі страхування життя у загальному обсязі страхових премій по ринку: з 6,9% у 2009 р. до 11,6% у 2014 р. 2015 р. характеризувався зниженням питомої ваги чистих премій за договорами страхування життя у сукупних страхових надходженнях до 9,8%. Це пояснюється значно вищими темпами приросту страхових премій (22,7%) з видів страхування інших, ніж страхування життя.

Якщо ж характеризувати ринок страхування життя за страховими виплатами, то тут у порівнянні з попередніми роками спостерігається позитивна динаміка. Зростання обсягів страхових виплат зумовлене довготривалим характером договорів страхування життя — зараз здійснюються виплати за періоди, коли мало місце нарощування обсягів страхових платежів та кількості застрахованих.

Слід відзначити, що послуги на українському ринку страхування життя в останні роки переважно купують фізичні особи. Зокрема, у 2015 р. 94,5% валових страхових премій зі страхування життя надійшли від фізичних осіб.

На думку Козьми І. І. зменшення кількості страхувальників-юридичних осіб є вкрай негативним явищем, оскільки воно є «яскравою ознакою погіршення умов функціонування ринку страхування життя в Україні» [2]. Така зміна відбувається за рахунок відмови роботодавців закладати опцію страхування життя у соціальний пакет працівника через погіршення економічного стану. Адже це дозволяє досягти скорочення витрат підприємства, і при цьому зберегти існуючі рівні заробітної плати.

Крім того, дослідники вважають, що тенденція вилучення страхування життя із соціального пакета працівників зумовлена зміною порядку нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за сумами, що сплачені роботодавцями за договорами довгострокового страхування життя.

Іншою не менш важливою проблемою страхування життя є низька купівельна спроможність громадян України. Зменшення рівня доходів українців, провокує падіння обсягів страхових платежів та кількості укладених страхових договорів.

Динаміка виплат викупних сум за полісами страхування життя, що представлена на рис 1, є індикатором зміни матеріального становища населення та соціально-економічного стану в країні. Зростання цього показника свідчить про зменшення доходів громадян та погіршення соціально-економічної

ситуації, а зменшення – про нагромадження заощаджень та підвищення рівня життя населення.

Як видно з рис. 1, стрімке зростання обсягу викупних сум спостерігалось у 2009 р. в період розпалу економічної кризи. Наступний «стрибок» виплат страховиками викупних сум, у зв'язку з достроковим припиненням дії договорів страхування життя відбувся у 2014-2015 рр. Значна кількість розривів договорів страхування життя у цей період обумовлена погіршенням економічної ситуації у країні внаслідок окупації частини території країни Російською Федерацією та збройним конфліктом на сході України.

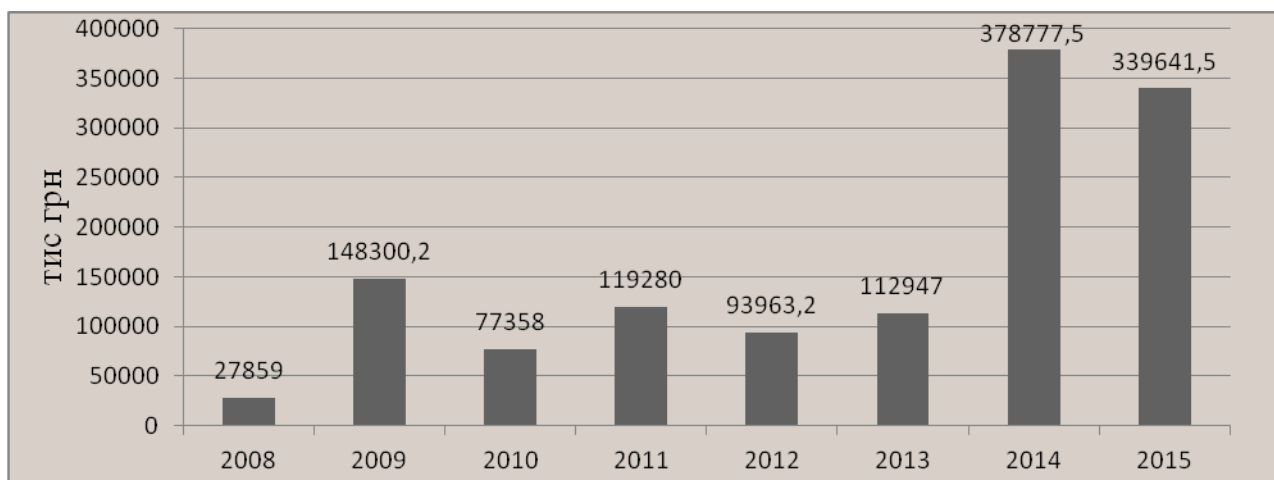

Рис. 1. Динаміка викупних сум, що сплачені страхувальникам за полісами страхування життя у 2008–2015 рр., тис. грн

Однією з причин низького попиту на послуги страхування життя є незначний рівень довіри до страхових компаній, спричинений негативним досвідом страхування у радянські часи, а також відсутністю реальних державних гарантій отримання страхових виплат у результаті банкрутства страховика або його шахрайських дій.

Отже, показники розвитку ринку страхування життя вказують на цілковиту залежність ситуації на страховому ринку від економічної стабільності в країні. Водночас, незважаючи на наявність проблем ринок страхування життя можна назвати одним із найперспективніших в українській

економіці. Він має величезний потенціал, освоєння якого тільки розпочалося. Тому цей вид відносин слід активно розвивати і підтримувати.

Список використаних джерел:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>
2. Козьма І. І. Сучасний стан розвитку ринку страхування життя в Україні / І. І. Козьма // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 165-170.
3. Супрун А. А. Страховий ринок України в умовах системної кризи / А. А. Супрун, В. К. Хлівний // Фінанси України. – 2013. – № 9. – С. 68-75.

МОДЕЛЬ ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ ОБЯЗАННОСТЕЙ ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ

Черновол Ольга Петровна
Аспирант

*Институт государства и права им. В.М. Корецкого
Национальной академии наук Украины*

Проблема реализации обязанностей человека и гражданина является весьма актуальным вопросом для отечественной правовой науки, поскольку данные обязанности есть неотъемлемым элементом правового статуса гражданина. В тоже время, учитывая сложную экономическую и политическую ситуацию, сложившуюся в Украине, вопрос правового обеспечения и реализации обязанностей человека и гражданина приобретает все большую значимость. Ведь от эффективности правового закрепления модели обеспечения и реализации обязанностей человека и гражданина в целом, зависит уровень экономической безопасности, стабильности, благополучия в государстве.

В результате поверхностного исследования вопроса обязанностей человека и гражданина, и соответственно, модели их правового обеспечения и реализации в целом, привело к существованию ряда коллизий, которые возникают в процессе реализации последних.

Кроме того, вопрос соотношения прав и обязанностей как меры возможного и должного поведения и деятельности, в мировой теории и практике является наиболее дискуссионными. Однако, большинство ученых единогласны во мнении касательно того, что между правами и обязанностями есть устойчивая взаимная связь, при этом они не имеют прямопропорциональной зависимости, так как нарушение обязанностей не всегда имеет своим следствием ограничение основных, особенно гражданских, прав и свобод человека и гражданина.

В тоже время, под юридическими обязанностями стоит понимать вид и меру должного поведения человека и гражданина, предусмотренные законодательством каждого отдельного государства. Сущность юридической обязанности заключается в том, что она существует только в соответствии с субъективным правом и должна осуществляться в пределах, установленных законом и гарантированных государством, в противном случае к лицу, которое не выполняет обязанность, будет применено государственное принуждение.

Стоит отметить, что обязанность является парной категорией, поскольку она есть способом обеспечения права. Использование человеком своих прав одновременно предполагает ее обязанность защищать и укреплять эти права - ради себя и ради других. Даже граждане развитых демократий часто неправильно понимают это равенство и иногда пользуются правами, игнорируя обязанности.

Если говорить о модели правового обеспечения и реализации обязанностей человека и гражданина в Украине, то главным нормативно-правовым актом, предусматривающим основные обязанности человека и гражданина, является Конституция Украины принятая на пятой сессии Верховной Рады Украины 28 июня 1996 года.

В действующей Конституции Украины правовой статус человека и гражданина характеризуется чертами либеральной концепции прав и свобод человека и гражданина. При этом, в случае применения либеральной концепции прав и свобод, конституционные обязанности формулируются в ограниченном объеме. Поэтому, действующая Конституция Украины закрепила меньшее количество, в частности их девять, по сравнению предыдущей Конституцией УССР 1978 года, где их было шестнадцать.

Обязанности, закрепленные Конституцией Украины, определяют, прежде всего, необходимость действовать в рамках закона, определять свои поступки, выбирать вид своего поведения, и как следствие, возможность пользоваться разного рода социальными благами.

В тоже время, в Украине построен достаточно сложный механизм обеспечения и реализации обязанностей человека и гражданина. Данный механизм представляет собой совокупность законодательно предусмотренных процедур, которые стимулируют обеспечение эффективной реализации обязанностей, включая деятельность государственных органов, контролирующих их обеспечение.

Однако, в связи с тем, что в Украине достаточно проблематичным есть вопрос наличия коллизий в законодательстве при реализации гражданами своих обязанностей, то именно механизм их реализации требует более глубоко исследование, результаты которого позволят создать более эффективный механизм реализации обязанностей человека и гражданина.

Таким образом, модель правового обеспечения и реализации обязанностей человека и гражданина в Украине характеризуется применением либеральной концепции прав и свобод в процедуре законодательного их закрепления. Кроме того, следует отметить, что вышеупомянутая модель в Украине является декларативной, поскольку, в результате законодательной неурегулированности механизма их реализации, гражданин лишен возможности выполнить свои обязанности должным образом перед государством и обществом.

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ВЛАДИ, ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Чирва Ольга Григорівна

д.е.н., професор

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

В сучасних умовах глобалізаційного розвитку конкурентоспроможність економіки країни залежить від її здатності вчасно та адекватно реагувати на потреби суспільства та продукувати інновації, що є можливим лише за умови розбудови якісної системи освіти та високої якості людського капіталу. Інноваційний розвиток країни базується на створенні та впровадженні нових технологій в усіх сферах економіки та суспільного життя. При цьому максимальний ефект досягається тоді, коли такі технології продукуються всередині країни як результат ефективної роботи високоосвічених і кваліфікованих кадрів.

Партнерство влади, бізнесу та вищих навчальних закладів удосконалює процес підготовки фахівців, що відповідають вимогам ринку праці та сприяє розвитку дослідницької й інноваційної діяльності. Найпоширеніша модель партнерства, яка склалася сьогодні в Україні, – підготовка спеціалістів для потреб компаній через програми стажувань та проходження практики. Проте ця модель не має впливу на якість підготовки випускників ВНЗ загалом.

Сьогодні, в умовах зростаючої конкуренції, економіка потребує великої кількості висококваліфікованих працівників, тому на ринку освітніх послуг з'являється новий гравець – роботодавець. Проте більшість підприємств наразі не розраховує, що отримана освіта у вітчизняних університетах дозволить молодому спеціалісту одразу стати до роботи. Отримані у вузах знання сприймають як відправну точку для подальшого навчання молодого спеціаліста. Особливій критиці з боку підприємств піддаються практичні навички випускників. Тож підприємства, які прагнуть отримати кваліфікованих молодих спеціалістів, шукають нові можливості для їх підготовки. Для досягнення цієї

мети навчальні заклади і підприємства повинні створювати партнерські відносини, які будуть виграшні для обох сторін.

Імплементація Закону України «Про вищу освіту» окреслює вектор ефективного партнерства університетів і бізнес-компаній, яка включає в себе:

- програми стажування;
- навчальні курси та лабораторії від компанії;
- програми студентських конкурсів від компанії;
- проведення ярмарків, тижнів, днів кар'єри, тренінгів, семінарів, майстер-класів із різних аспектів;
- організація екскурсій на підприємства;
- створення кар'єрних сторінок;
- пошук пропозицій часткового працевлаштування;
- проведення конференцій, конкурсів бізнес-проектів, тощо.

Ефективне партнерство університетів і бізнес-компаній може організовуватися завдяки:

- організації стажувань – якщо говорити про більшість ВНЗ України, то при встановленні контактів між роботодавцями і представниками університетів інколи виникають труднощі. Нажаль, бізнес не завжди погоджується надавати можливості для стажування викладачів і практики студентів, оскільки вважає свою діяльність комерційною таємницею. Дуже важливо, щоб при встановленні контактів учбовий заклад міг зацікавити представників бізнесу у співробітництві. Це можна здійснити, впроваджуючи наукові розробки, проекти і дослідження, котрі можуть зацікавити підприємство, а презентації таких проектів може проводити міська влада;

- програм спільної підготовки спеціалістів навчальними закладами і підприємствами (взаємодія на етапі організації навчального процесу). Без участі підприємств у підготовці спеціалістів важко розраховувати на те, що академічна підготовка буде повністю задовольняти вимоги ринку праці. Роботодавець хоче бачити спеціаліста з дипломом і досвідом роботи, а

викладачі, в першу чергу, мають забезпечувати теоретичну основу, і тому студенти повинні відвідувати всі заняття, передбачені програмою.

Відповідно до закону «Про вищу освіту» сьогодні підприємства мають змогу брати участь у розробці освітніх програм, які базуються на компетентністному підході. Тому, участь професіоналів (практиків з підприємств) у процесі навчання – зокрема, проведення працівниками компанії гостьових курсів для університету є надзвичайно важливою.

- створення навчальними закладами для ефективнішої співпраці з потенційними роботодавцями так званих центрів працевлаштування. Їхня мета – сприяти студентам і випускникам у працевлаштуванні, консультувати з питань регулювання взаємовідносин на ринку праці. Для потенційних роботодавців такі центри пропонують розміщення вакансій, проведення інформаційно-рекрутингових заходів і тренінгових семінарів із працевлаштування за участі компаній. Усі ці питання можливо втілити у центрі партнерства з підприємствами, але при цьому варто співпрацювати з таким важливим актором ринку як місцева влада, яка, власне буде виступати у ролі посередника між університетом та підприємствами.

Однак необхідно згадати проблему вибору професії абітурієнтами. Як показує практика нинішні абітурієнти недооцінюють рівень свідомості при виборі своєї майбутньої професії. Тому, профорієнтаційну роботу треба починати ще зі школи, адже саме вона допоможе молоді у свідомому виборі спеціальності та урізноманітнить навчальний процес й позакласну роботу.

Нині університети забезпечують себе додатковими доходами та новими ідеями зі сфери підприємництва, що допомагає їм проводити наукові дослідження при підготовці студентів. Отже, налагоджена система роботи університету з потенційними роботодавцями підвищує привабливість навчального закладу в очах студентів та абітурієнтів. Підприємства, в свою чергу, можуть розвинути систему адресної підготовки майбутніх працівників, котрі закриватимуть вакансії та матимуть достатньо практичних навичок для успішної роботи на підприємстві.

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ

Юхненко Михайло Анатолійович

Старший викладач

Донецький державний університет управління (м. Маріуполь)

Апарат державного управління, здійснюючи понад десять років реформи, сформував важку за складом й розумінням систему управління публічними фінансами. Наразі актуальними питаннями для державних управлінців першої ланки є проблеми відкритості використання публічних коштів, публічних закупівель, форм проведення та документального супроводження тендерів, адекватної оплати праці в державному секторі управління й економіки (пріоритетна перша частина), порядок казначейського обслуговування бюджетних і небюджетних рахунків клієнтів, облікова політика, яка відповідає міжнародним стандартам обліку й аналізу тощо. Під кожен таку проблему законодавча гілка влади прийняла відповідний нормативний акт. Тим не менш проблема не розв'язується: широти доступу до результативності використання апаратом державного управління публічних фінансів немає, існує гострий дефіцит фінансування централізованих фондів соціального спрямування, зростає тіньовий сектор національної економіки.

Термін «публічні фінанси» є конкретнішим і дає можливість детальніше розкрити сутнісні, внутрішні якісні характеристики і економічну природу окресленого суспільного явища, його призначення і роль, засади й механізми функціонування та форми і методи фінансового менеджменту. Це є актуальним через те, що в класичному повному вигляді модель публічних фінансів не існувала в Україні останні 100 років. Зрештою, немає її і сьогодні. Тому наразі ведеться мова про її відродження, становлення і розвиток як важливої структурної складової фінансової системи України та методологічного базису практичної діяльності уряду в контексті соціально-економічного прогнозування, системи державного регулювання, координації розвитку публічного й

приватного секторів³.

В межах розвитку теорії та практики нової парадигми публічних фінансів – бюджетної децентралізації та її супроводжуваних складових, значення фінансового рахівництва публічних фінансів залишається актуальним. В особливості, фінансове рахівництво є предметом особливої уваги у зв'язку із інтенсивною та доволі успішною динамікою нововведень, які мають місце в останні два десятиліття роботи органів Державної Казначейської служби України (далі – Казначейства України).

У межах системи державного управління з моніторингу, координації й контролю за публічними фінансами України, ці функції виконує супроводжувачий орган – Казначейство України. Відповідно до покладених згідно Указу Президента завдань⁴.

Відповідно Казначейство є учасником загальнодержавної платіжної системи, що забезпечує здійснення розрахунків у електронній формі між банківськими установами як за дорученнями клієнтів банків, так і за зобов'язаннями банків один перед одним на території України. Крім того, Казначейство забезпечує обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку, відкритого в Національному банку України⁵.

Прозорість використання публічних коштів забезпечується електронною системою Prozorro, яка у 2016 р. отримала міжнародну премію у сфері закупівель World Procurement Award (WPA) в номінації Public Sector. Тим не менш дана система наприкінці 2016 р. виявилася недосконалою. Відомо, що ця система є обов'язковою до використання й застосування для усіх державних замовників при закупівлях від 200 тис грн. – для товарів, та від 1,5 млн грн. – для робіт. Державними органами обраховано, що по результатах 2016 р. використання Prozorro дозволить зекономити приблизно 5 млрд грн., а в 2017 р.

³ Опарін, В.М., Федосов, В.М., Юхименко, П.І. (2015). Українська класична школа публічних фінансів. *Фінанси України*, 10, 7-31.

⁴ Про Положення про Державну казначейську службу України: Указ Президента України від 13.04.2011 №460/2011 <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/460/2011>>

⁵ Сушко Н.І. (2015). Управління витратами Державного сектору в контексті запровадження національних стандартів бухгалтерського обліку. *Фінанси України*, 12, 94-108.

– 50 млрд грн. Така економія за міцної міжнародної підтримки має укріпити позиції ринкової економіки України. Однак поки такої тенденції не спостерігається і причиною цьому є неефективне державне управління публічними фінансами.

Казначейство України, здійснюючи контрольну функцію в публічному секторі систематично (два рази на рік) проводить внутрішній аудит⁶. Об'єктом внутрішнього контролю є ризики, які класифікуються залежно від його ступеню та суттєвості.

Працівниками Казначейства України методика, прописана в Порядку №210, за таким набором ризиків представляється фундаментом планування внутрішніх аудитів, який визначає пріоритетність включення підконтрольних об'єктів до піврічного плану роботи підрозділів аудиту. Однак, за нашою думкою, цей порядок не є досконалим, занадто суб'єктивним та громіздким. Частину ризиків можна віднести до факторів роботи Казначейства, іншу – дійсно, до ризиків. Але у разі підписання посадових інструкцій працівниками Казначейства, ризики непрофесіоналізму в межах функціональних повноважень розв'язується в класичний спосіб – дві догани і позбавлення місця роботи працівника, який допустив помилку. Порядок внутрішнього аудиту у більшому ступені збільшує кількість непродуційованих видів робіт, що, з одного боку, позначається на якості виконання безпосередньо основної роботи, а з іншого боку, формує підстави для найму «балластових» працівників до органів казначейської справи. А останнє є вкрай негативним в умовах дефіцитності бюджетних коштів та нераціональності використання й управління публічними коштами.

Вирішення проблеми ефективності державного управління публічними фінансами автором вбачається за допомогою системи заходів, заснованих на принципах економічної свободи та державного втручання в економіку з метою

⁶ Порядок проведення внутрішнього аудиту в органах Державної Казначейської служби України: Наказ Державної Казначейської служби України від 26.12.2013 №210
<http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/article/267918>

правового захисту свободи підприємницької діяльності, а також створення й реалізації досконалого інституційного середовища та забезпечення сталого фінансово-економічного розвитку країни за умов відкритості апарату державного управління та його регіональних інституцій. В Україні є поодинокі приклади відкриття центрів обслуговування платників податків, консультаційні центри тощо, однак за наявності швидко мінливого законодавства, тіньових схем розв'язання поточних проблем громадян, значущість їх функціонування значно зменшується. Проте, слід інтенсифікувати зусилля в напрямку розробки конкретної державної політики управління державними фінансами.

Опубліковані тези та есе, а також розміщені на веб-сторінках матеріали надаються на існуючих умовах і в наявній формі.

ІМАНС не гарантує, що веб-сторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. ІМАНС не несе відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли ІМАНС був поінформований про можливість таких збитків.

ІМАНС не здійснює і не може здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несе відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, ІМАНС має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію.

Для нотаток

[illegible]

[illegible]